

Ona yurti - oltin beshiging

TONG Yulduzi

№32 (66365)
2002 yil
5 avgust,
dushanba
Sotuvda
erkin narxda

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqib boshlagan.

MAKTABIM FAXRIM MENDING

Maktabimiz tumandagi eng namunali maktablardan biri. Ona tili, adabiyot, matematika, ingliz tili fanlariga ixtisoslashgan. Maktabimiz o'quvchilari bilimga chanqoq, intiluvchan o'g'il-qizlar. A'lochi, iqtidorli o'quvchilarimiz turli fan olimpiadalarida, «Yo'l qoidasi», «Yosh qalamkashlar», «Ekologiya va hayot» kabi ko'plab ko'riktanlovlarda muntazam qatnashib, yuqori o'rinlarni egallab kelmoqdalar.

Yaqinda maktabimiz «UNESCO»ga a'zo bo'ldi. Tantanamizga kelgan chet ellik mehmonlar uchun ingliz tilida maxsus bayram dasturi tayyorladik. Dasturimiz mehmonlarga ma'qul bo'lganini ularning gulduros qarsaklari, olqishlaridan bilib oldik. Chet ellik tengdoshlarimiz hayoti, ularning qiziqish va intilishlariga oid savollarimizga javob olib, o'zimiz haqimizda so'zlab berdik. Ular bilan bemalol tillashib, muloqot

qilayotganimizni kuzatib o'tirgan maktabimiz rahbari Xadicha opa Ubaydullayeva, Nargiza, Saodat, Sanoat opalar, hamda ingliz tili ustozlarimiz Nilufar, Feruza, Farida opalarning

ko'zidagi quvonchni, faxr-iftixorni bir ko'rsangiz edi. Quvonmay bo'ladimi axir? Bizlarning bu darajaga yetishishimiz uchun ular ozmuncha mehnat qilishdimi?! Biz shunday mehribon ustozlar qo'lida tahsil olayotganimizdan faxrlanamiz.

Yozgi ta'til kunlari bo'lishiga qaramay, maktabimiz bag'ri bolajonlar bilan gavjum. «Bo'ston» oromgohida jajji uka va singillarimiz miriqib dam olishyapti. Shu bilan birga musiqa, raqs, shaxmat-shashka, «Mohir qo'llar» kabi turli to'garaklarga qatnab, bo'sh vaqtlarini unumli o'tkazyaptilar, hunar o'rganyaptilar.

Ta'til, ta'til deymizu lekin qadrdon maktabimiz bag'ri, o'qish davri baribir boshqacha-da. Mehribon ustozlarimni, sinfdoshlarimni juda sog'inib ketdim. Ularga aytar gaplarim ham ko'payib ketdi. Tezroq sentabr kelaqolsaydi...

*Malohat TO'XTAYEVA,
Toshkent shahar, A.Ikromov
tumanidagi 116 - maktabning
8 - «B» sinf o'quvchisi.*

Shu kunlarda Respublikamizda turli mavzudagi, turli nomdagi gazeta va jurnallar ko'plab chop etilmoqda. Bolalarbop nashrlar ham talaygina. Lekin ular orasida bobo va buvilarimiz, otalarimiz ham sevib o'qishgan, ularning bolalikdagi qadrdonlariga aylanib qolgan «Tong

MENING OTAXON GAZETAM

yulduzi» gazetasi o'zining boshqacha.

Bu gazeta bizning ham sevimli nashrimiz. Uning har bir sonini intizorlik bilan

kutemiz, sahifalarini maroq bilan o'qib chiqamiz. «Tong yulduzi» - mizning chiqib boshlaganiga birinchi avgustda 73 yil bo'libdi. Biz

ko'p sonli muxlislari nomidan otaxon gazetamizni tabarruk yoshi bilan qutlaymiz. Sahifalaring yanada mazmundor, rang-barang, o'qimishli bo'laversin, deymiz.

*Hilola
EGAMBERDIYEVA,
Toshkent shaharidagi
112- maktab o'quvchisi.*

Yangi nashr

Bir necha kun avval bekatda hamkasbim Muhabbat opa Mahsudova bilan gazetani varaqlab turganimizda, yonimizga bir ayol keldida, bizni shu tahririyatda ishlashimizni fahmlab gapira ketdi:

- «Tong yulduzi» da ham ko'proq boshqotirmalar berilsa, qiziqarli voqealaru hikoyalarga kengroq joy ajratilsa bo'larkan. Ja-a jiddiy-da.

-Undoq demang, opajon,- dedilar Muhabbat opa. «Tong yulduzi» o'quvchilarning - haq so'zi! Gazetamizda xilma-xil ruknlar mavjud. Har bir maqola dalil va isbotlarga asoslanadi. Masalan, «Zirapcha»da bosilgan muammolar o'z vaqtida yechimini topadi, muhsitariyga ko'maklashadi. O'quvchilarning do'sti, hamfikri, hamkori, hamdardi va sirdoshi bo'lgan gazetamiz shunisi bilan talabgor. Biroq, kelajakda siz istagandek gazetalar ham safimizdan o'rin olsa ajabmas...

Mana, 1 avgustda yana bir yangi nashr - «Mezon» bosmadan chiqibdi. Uning nishona sonini ushlab turibmanu, hamkasbimning gaplari yodimga tushyapti. Lotin yozuviga asoslangan yoshlarbop gazeta sahifalari boshqotirma-yu krossvordlar, skanvordlaru jumboqlarga boy ekan. «Matbuot tarqatuvchi»

aksiyadorlik kompaniyasi muassisligida chop etilayotgan gazeta orqali yoshlar o'zbek milliy madaniyati, tarixi, dunyo sivilizatsiyasini boyitgan daholarimizning merosidan bahramand bo'ladilar.

Biz «Mezon» gazetasining bosh muharriri Abdunazar aka Xudoynazarovni suhbatga chorladik:

-Ona zaminning, uni chulg'ab turgan

bo'lsa ne ajab.

Hayotimizda, ko'chako'yda, har qadamda uchrab turadigan muammolar, kishi asabiga, butun ruhiyatiga ta'sir qiladigan voqeahodisalar - terror, giyohvandlik, OITS, ekologik tanazzul kabi asr va davr vabolari, baloqazolari, bularning bari bor haqiqat. Ularning hammasi chor

Abdunazar
XUDOYNAZAROV
«Mezon» gazetasining
bosh muharriri.

BOLALARNING HAQ SO'ZI

koinotning o'z mezonlari, toshu tarozisi bor deyishadi. Turmush jabhalarining ham o'ziga xos mezonlari mavjud. Ular faqat ijobiy

atrofimizda izg'ib yuribdi. Buni inkor etish yoki yuz o'girish yaramaydi. Aksincha, o'z tanamizdagi fasodga qarshi qanday kurashsak, bu balolarni daf etishning ham ana shunday chora-tadbirlarini ko'rishimiz zarur. Bu yo'lda beparvolik, loqaydlik, sansalorlik, o'zni bilu o'zгани qo'y yo'sinida ish tutish, og'ir oqibatlariga olib kelishini unutishga hech kimning haqqi yo'q. Zero, ona zamin bitta, uni ko'z qorachig'idek asrash burchidir. Mana endi mezonga kelsak - burch va mas'uliyat mezoni, adolat va haqiqat mezoni, zamin va zamon mezoni, muhabbat va sadoqat mezoni, diyonat va vafo mezoni, iroda va

insof mezoni va boshqa juda ko'plab hayotiy o'lchovlar bashariyat erishgan eng katta amaldir. Ularga rioya qilganlar, yangi-yangi qirralarini kashf etayotganlar komil insonlardir. Gazetamizning maqsadi ana shu komillikka ergashish, uni atroflicha targ'ib qilishdir.

O'z gazetangizni o'qib boring, aziz yoshlar! Unga o'rgating, undan o'rganing, birlikda zafar cho'qqilarini zabt eting! Barchangizga omad yor bo'lsin! «Mezon» sizning gazetangiz.

-Sizlarning ham mas'uliyatli ishlaringizga barkamollik, omad tilayman. «Mezon» ham bizning otaxon gazeta singari oltmishdan oshib, yetmishga yetib, saksondan sakrab, to'qsonga to'qnashib, yuzga yuzlashib, mingga mingashsin. Bolalar va o'smirlarga mo'ljallangan gazetalar safi kengayaversin.

Muharrama
PIRMATOVA.

holatlarni o'lchaydi, baholaydi. Bu yaratganning irodasi, qudrati, muruvvati tufayli

Bo'sh vaqtim - xush vaqtim

Yurtboshimiz «Savob ishni har kuni, har kim qilishi kerak» deb bejiz aytmaganlar. Atrofdagilarga mehr- muruvvat ko'rsatish katta savobdir. Ayniqsa, ko'ngli yarim, mehrga tashna insonlarga

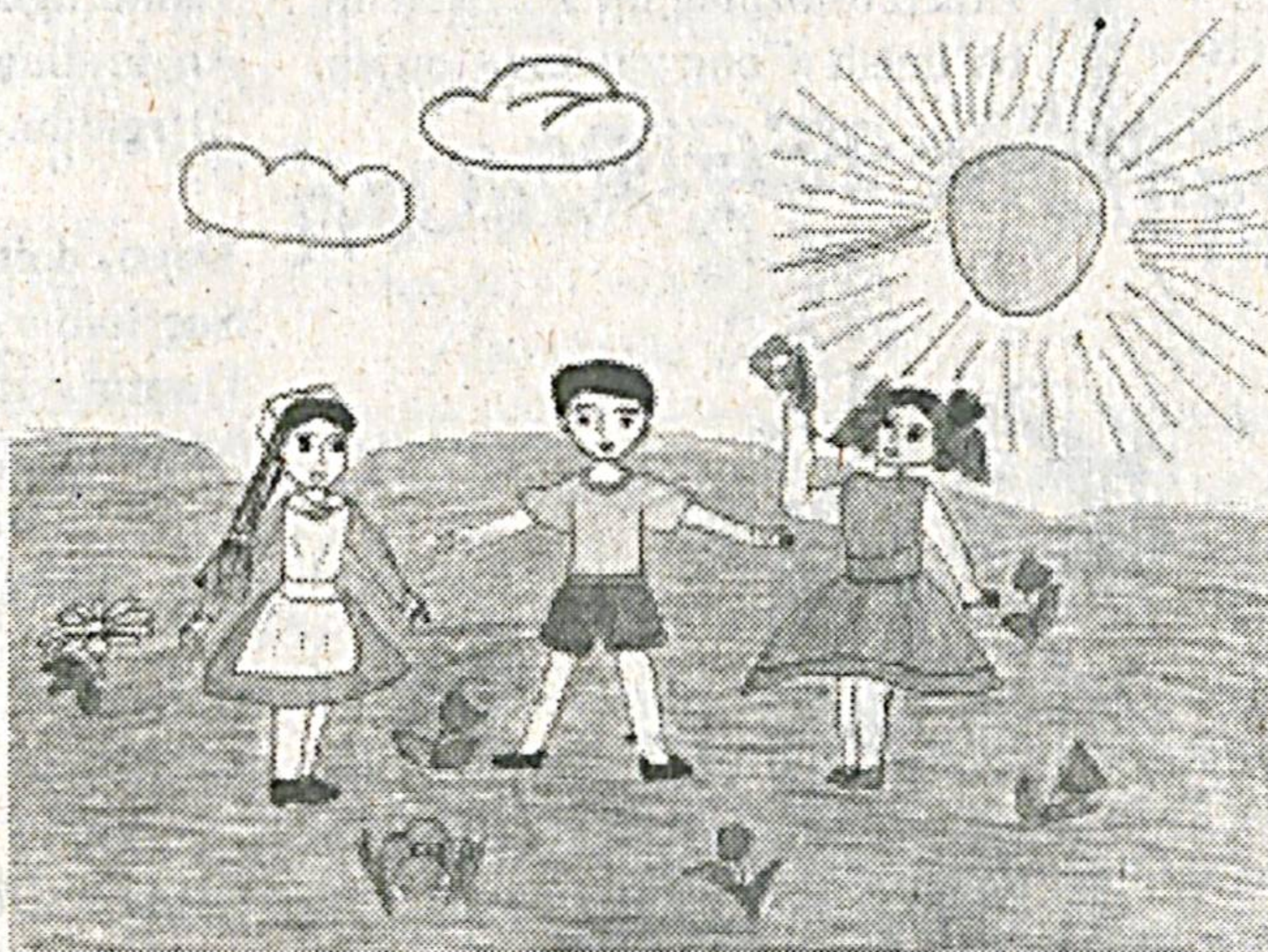
joylashgan so'lingina «Mehrijon» oromgohida dam olishyapti.

O'n yetti yoshgacha bo'lgan 135 nafar bolajonlar uchun «Mehrijon»da barcha sharoitlar yaratib berilgan. Viloyat, tuman

"MEHRIJON"DA YANA BIR TADBIR

muruvvat ko'rsatish undanda katta savobdir.

Namangan viloyatidagi 26-Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilariga ko'rsatilayotgan e'tibor ana shu savob ishlar sarasiga kiradi. Ayni kunlarda

ONAJON

Bu kun sizni eslab yig'ladim,
Mehringizni qo'msab yig'ladim,
Dardimni she'r aylab yig'ladim,
Onajonim qaylardasiz- ey.

Qaldirg'ochlar ketdilar tashlab,
Kelaman deb, onangni boshlab,
Nochor kutdim ko'zlarim yoshlab,
Onajonim qaylardasiz- ey.

Sizning kabi ayolni ko'rsam,
Deyman: bir bor qo'lini o'psam,
Cho'kib borar kun sayin jussam,
Onajonim qaylardasiz- ey.

Muborak AHMEDOVA,
Namangan viloyatidagi
26- Mehribonlik uyi
tarbiyalanuvchisi.

hokimligidagi mutasaddi rahbarlar oromgohga tashrif buyurib, ular bilan birgalikda ko'plab tadbirlar, musobaqalar uyushtirdilar.

Yaqinda «Sog'lom avlod uchun» jamg'armasining viloyat filiali direktori Ozoda Usmonova boshliq bir guruh tuman, viloyat vakillari ham oromgohda bo'ldilar. Bolalar bilan yaqindan tanishib, o'z sovg'alarini topshirdilar.

O'z navbatida bolajonlar ham chiroyli raqslari, quvnoq qo'shiqlari bilan yig'ilganlarni xushnud qildilar. Ayniqsa, besh yoshli Islomjon va 8 - sinf o'quvchisi Muborak Ahmedovalarning ona haqidagi she'ri yoshu keksani to'lqinlantirib yubordi.

Darhaqiqat, mehrga tashna bolajonlarga qancha mehr bersak, shuncha oz.

Burxon JALIL.

ushbu mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilari Chust tumanidagi G'ova qishlog'ida

Prezident asarlarini o'rganamiz

MILLIY ISTIQLOL G'OYASI: ASOSIY TUSHUNCHA VA TAMOYILLAR

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

2. Taraqqiyotning o'zbek modeli

O'zbekiston — ulkan imkoniyatlar mamlakati. Bu zaminda tabiiy boyliklar, unumdor yer, qudratli iqtisodiy va ilmiy-texnikaviy, insoniy va ma'naviy salohiyat mavjud. Eng muhimi, bu diyorda mehnatsevar va iste'dodli xalq yashaydi.

O'zbekiston — o'ziga xos mustaqil taraqqiyot yo'lini tanlab olgan davlat. Bu yo'l — jahonda o'zbek modeli deb tan olingan rivojlanish yo'lidir. Uning ratsional mag'zi jamiyatni inqilobiy tarzda emas, balki evolyutsion — tadrijiy ravishda isloh etishni nazarda tutadi.

Istiqlolning dastlabki yillarida Prezident Islom Karimov rahbarligida islohotlar strategiyasi ishlab chiqildi. Bunda taraqqiy topgan mamlakatlarning bozor munosabatlariga o'tish tajribasi, mamlakatimiz boshdan kechirgan tarixiy sinovlar va ularning saboqlari, xalqimizning turmush va tafakkur tarzi asos qilib olindi. Shu tariqa yurtboshimiz tomonidan jamiyatni isloh etishning chuqur ilmiy asoslangan quyidagi mashhur besh tamoyili vujudga keldi:

Birinchi tamoyil. Iqtisodiyotning siyosatdan ustunligi. Iqtisodiy islohotlar hech qachon siyosat ortida qolmasligi kerak, u biror mafkuraga bo'ysundirilishi mumkin emas. Ichki va tashqi iqtisodiy munosabatlar mafkuradan xoli bo'lishi lozim.

Ikkinchi tamoyil. Davlat — bosh islohotchi. U islohotlarning ustuvor yo'nalishlarini belgilab berishi, yangilanish va o'zgarishlar siyosatini ishlab chiqishi va uni izchillik bilan amalga oshirishi lozim.

Uchinchi tamoyil. Jamiyat hayotining barcha sohalarida qonunning ustuvorligi. Demokratik yo'l bilan qabul qilingan Konstitutsiya va qonunlarni hech istisnosiz hamma hurmat qilishi va ularga og'ishmay rioya etishi lozim.

(Davomi bor.)

ZIYORAT UCHUN SAYOHAT

Ta'til bahonasi sabab Umida Murodova rahbarligidagi 2-Huquq va iqtisod asoslari litsey-internatining o'qituvchi va biz - o'quvchilari qadimiy Samarqand bo'ylab sayohatga bordik. Dastlab Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy maqbarasini ziyorat qildik. Ismoil al-Buxoriyning 90 nafar ustozlari va 1000 dan ziyod shogirdlari bo'lgan ekan. Bizgacha 20dan ortiq asarlari, jumladan «Al-jami' as-sahih», «At-tarix» singari ulkan va boy merosi yetib kelgan. U kishining «Men ilmni xor qilmayman, kimga ilm kerak bo'lsa o'zi kelsin» degan so'zlari bizga kuchli ta'sir qildi.

Yana biz Amir Temur qurdirgan binolar qarshisida bamisoli jonli tarix bilan yuzma-yuz turgandek his qildik o'zimizni. Go'ri Amir, Registon maydoni, ya'ni Sherdor, Tillakori, Bibixonim singari me'moriy obidalar lol qoldiradi kishini. Tarixdan so'zlovchi obidalar bizda cheksiz g'urur va iftixor tuyg'usini junbushga keltirdi.

*Dilnavoz BERDIYEVA,
Qashqadaryo viloyati, Shaxrisabz
shahri, Miraki shaharchasidagi 2-litsey-
internatining 9-sinf o'quvchisi.*

AYYOMINGIZ MUBORAK, USTOZI

Uyda o'tiraverib juda zerikib ketdim. So'ng do'stlarim bilan qachon uchrashar ekanman deb, taqvimga nazar tashladim. Iye, bugun axir ustozimiz Dildora opa Ibragimovaning tug'ilgan kunlari-ku. Sal bo'lmasa yodimdan ko'tarilay debdi-ya...

Shunda menda ajoyib bir fikr tug'ildi. Qo'linga ilk bor qalam tutqazgan, onamizdek mehribon va aziz ustozimni sevimli gazetam bo'lmish «Tong yulduzi» orqali

tabriklash niyatida qo'linga qog'oz, qalam oldim-da, quyidagilarni qoraladim: Aziz Dildora opa, qutlug' 40 yoshingiz muborak bo'lsin. Yosh avlodni tarbiyalashdek mashaqqatli, shu bilan birga o'ta sharaflilishingizda omad sizga yor bo'lsin. Mana bu she'rimni sizga bag'ishladim:

**Qo'llaringa berib qalamni,
Tanitdingiz atrof-olamni,
Anglatdingiz yaxshi-yomonni,
O'rgatdingiz ilmu odobni.**

**Deysiz doim omon bo'lingiz,
Sog'lom o'sib, kuchga to'lingiz.
Unutmaymiz so'zlaringizni,
Mehr to'la ko'zlaringizni.**

*Mahmudjon AZIMOV,
Shayxontohur tumanidagi
169- maktabning
6 - sinf o'quvchisi.*

XATLAR TEGIRMONI

da», deb javob qaytardi. Bu javobdan esankirab qoldim. Keyin unga o'zinning rejalarim haqida gapirib berdim.

-Men o'quv yili davomida yoshida maktabni bitirishyapti. Axir undaylardan qayerimiz kam? Darsliklardan tashqari so'z boyligimiz o'sishi uchun, fikrlash doiramiz kengayishi

ILMDA UZILISH BO'LMAYDI

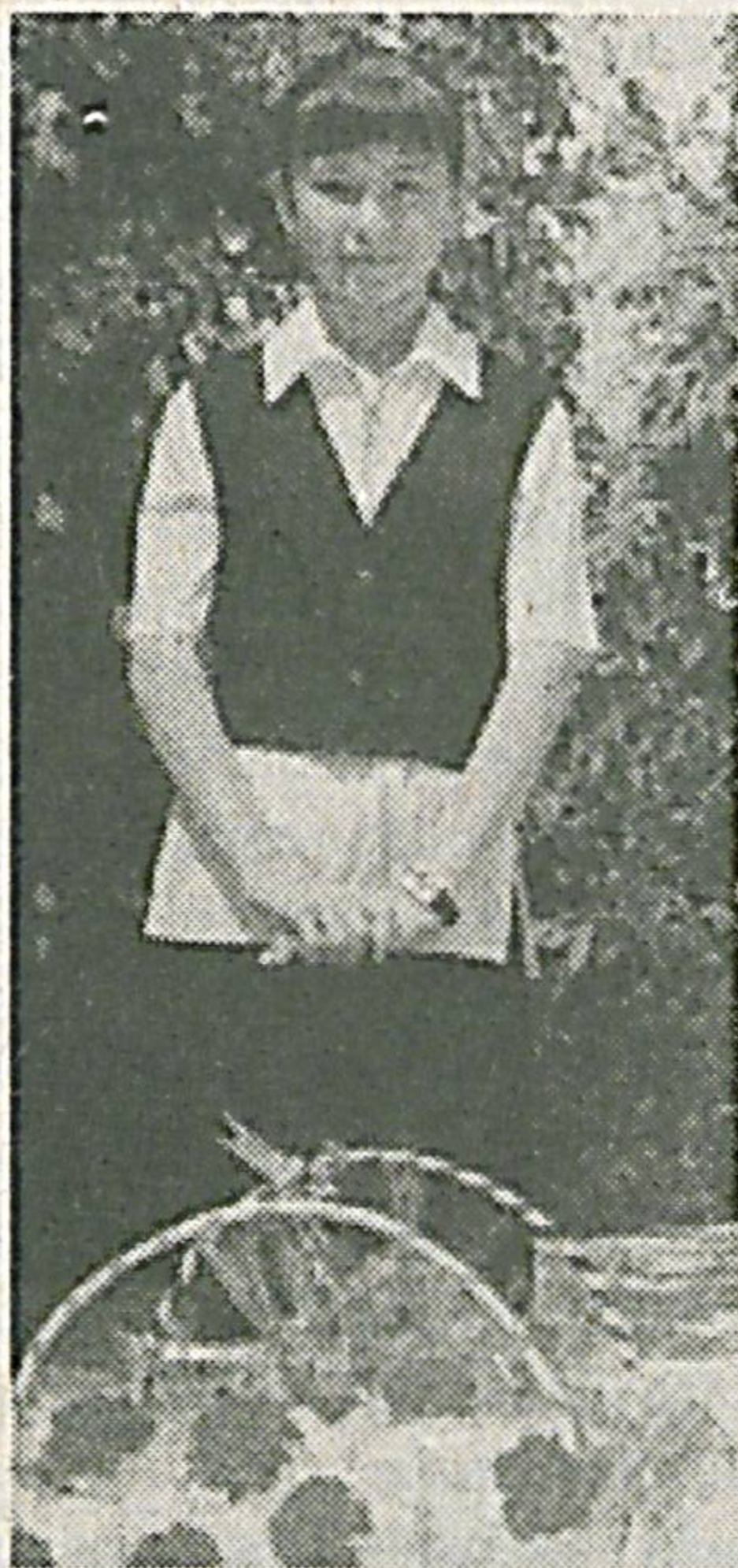
o'tilgan fanlarni uchun badiiy kitoblar ham mustahkamlab, keyingi sinf o'qishimiz darkor. Sunnatilla kitoblarini mutolaa qilyapman. A n o r b o y e v n i n g Ayniqsa, ingliz tilini «To'rtko'zning boshidan kechirganlari» asarini o'rganishga mo'ljallangan yaqinda o'qib tugatdim. Kitoblarim bir talay. Keyingi Juda ham qiziqarli ekan. Bu poydevor yaratish uchun ta'tilda ham goho-goho o'qib, maslahat beraman.

*Yayra ADINAYEVA,
Toshkent viloyati,
Ohangaron tumanidagi
12-o'rta maktabning
7- «A» sinf o'quvchisi.*

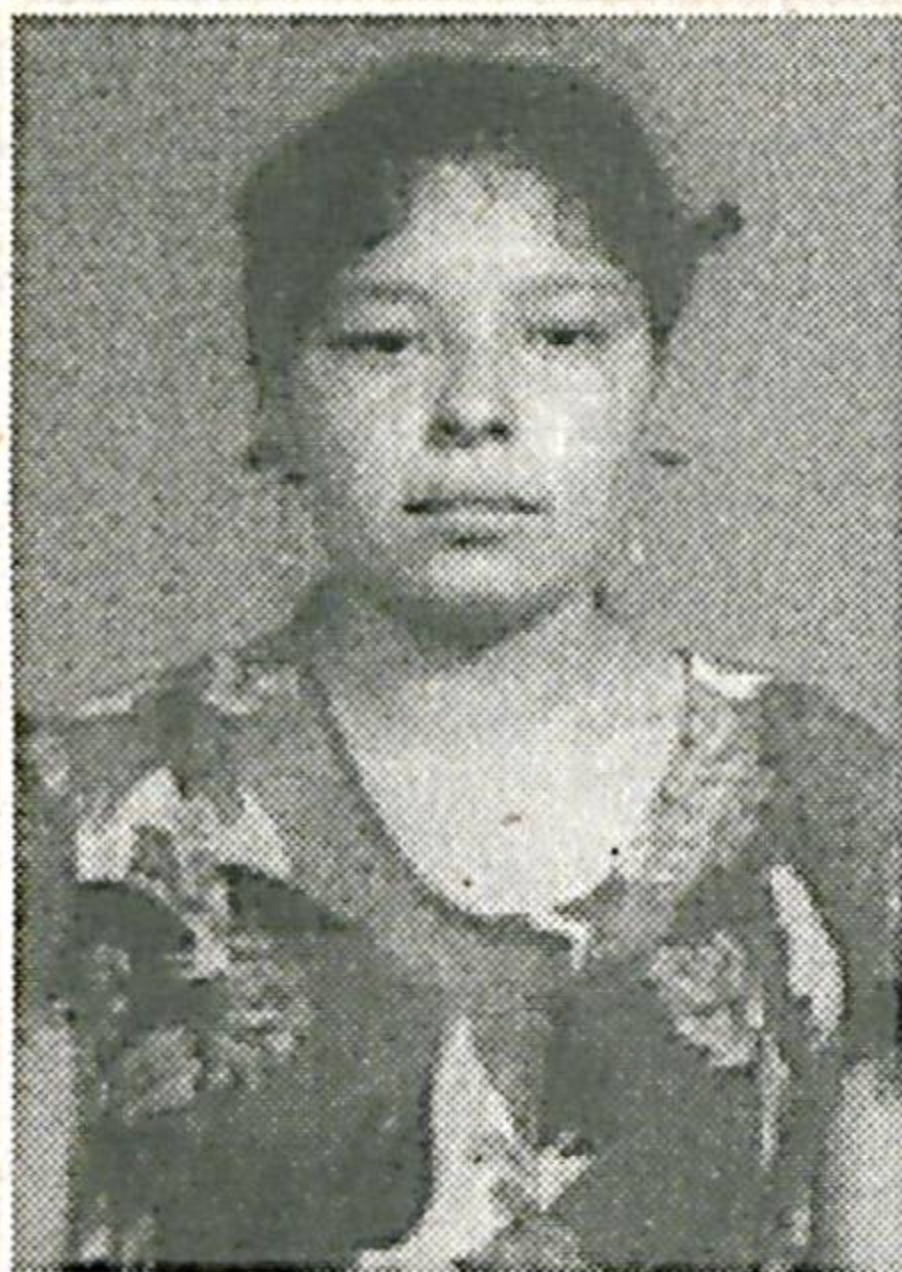
**TA'TILDAN UNUMLI
FOYDALANING**

Yoz - hunar o'rganishga soz ekan. Sinfdosh dugonalarim Gulnoza, Kamola, Feruzalar bilan SHQTM majmuasida joylashgan tikish-bichish to'garagiga qatnashyapman. To'garak rahbarimiz Mukarram Ahrorovadan chevarlik sirlarini o'rganib kelyapmiz. Hozirda qo'limiz ancha kelishib qoldi. Uka-singillarimizga ko'ylakchalar ham tikib beryapmiz. Ayniqsa, oyijonlarimizni quvonganlarini aytmayizmi. Ustozimiz Mukarram opadan behad minnatdor bo'lishyapti. Eng muhimi, to'garakda yangi-yangi dugonalar orttiryapmiz. Bo'sh vaqtim unumli hamda maroqli o'tayotganidan xursandman.

*Munisa AVAZOVA,
Toshkentdagi
85 - maktabning
6 - «A» sinf o'quvchisi.*

Yaqinda bir sinfdoshimni uchratib, undan ta'tilni qanday o'tkazayotgani haqida so'radim. U «Ta'tilda nima ham qilardim, o'yin-kulgu bilan o'tkazyapman-

quvonch meni yana hayotga qaytardi. Yo'qotish, qoqilish ila orzu-umidlarim singan bu hayotda yana yangi ilinj - umid kurtak yoza boshladi. Ana shu kurtaklarga yam-yashil novda bo'lishimga ishonch berdi.

Qo'limga qalam olib, qoralagan she'rlarimni oqqa ko'chirishga ahd qildim. Ularni ustoz adiblarga

NISH URAYOTGAN KURTAK

Gazeta sahifalarida ko'rsatib, kelajakda sizlarning she'rlarimni ko'rdimu e'tiboringizga havola tahririyatga o'z qilaman. minnatdorchiligimni qanday izhor qilishni bilolmay qoldim. O'sha kungi

*Gulnora MAJIDOVA,
Qashqadaryo viloyati,
Qarshi shahri.*

«TIZZAMDA KASHFA»

Insonning ichki go'zalligini matodagi nafis gullar so'zlaydi, ipaklar tilga kirib, ma'no aks ettiradi. Ha, bu kashtadir. Zardevor, palak, qiyiqlarning go'zalligi nimada? Nima uchun ularning narxi jahon bozorida oltinga teng? Milliy hunarmandchiligimizning ahamiyati beqiyosligini bilamizmi?

Afsuski barchamiz emas. Aksariyat qizlar hatto tikishni ham bilmaydi. Qadimda esa qizlar sarposining orasida o'z qo'li bilan tikkan palaklari bo'lishi shart bo'lgan ekan.

Men kashta tikishni biladigan ikki ayol bilan suhbatda bo'lganimda, ular o'z mehnatlari mahsulini namoyish qilib, gapga o'rin ham qoldirmadilar. Maktabda o'qituvchi bo'lib ishlaydigan Chinora opa Abdullayeva va uy bekasi Adiba opa Komilovalar o'z dil tug'yonlarini matoda aks ettirgan ekanlar. Rang-barang ipaklar bejirim gullarga aylangan, naqshinkor hoshiyalar uzluksizlikni ifoda qilgan palaklarni tasvirlashga til ojiz. Qo'l mehnati o'laroq yuzaga keladigan buyum qadrliligi bilan ham qimmatlidir.

Hilola ABDURAZZOQOVA

SINOVLAR OLDINDA

Shu kunlarda oliy o'quv yurtlariga, akademik litseylar, kasb-hunar kollejlarga kirish uchun test sinovlaridan o'tayotgan abituriyentlarning hayajonlari cheksiz. Dugonalarim Gulchehra va Zilolalar ham o'qishga kirish harakatida. Gulchehra hamshira bo'lmoqchi. Shuning uchun Y. Oxunboboyev nomli tibbiyot bilim yurti qoshida ochilgan litseyga o'z hujjatlarini topshirdi. Zilola esa iqtisodchi bo'lish niyatida.

Maktabda o'tilgan mavzularni takror-takror o'qiyotgan, qo'shimcha adabiyotlardan foydalanib, bilimlarini mustahkamlayotgan dugonalarimga omad tilayman.

*Malika ABDUVOHIDOVA,
Yunusobod tumanidagi K. Yormatov nomli
12 - maktabning 8 - sinf o'quvchisi.*

GO'YOKI MENGA ATALGANDAY

Yoshlar gazetasi yoshlarga ataladi-da, dersiz. Xuddi shunday. Men kabi o'zi uchun biror narsa olgan mushtariy gazetani ham borgan sari yaxshi ko'rib qolaversa kerak. Tengdoshlarim ijodi, ya'ni she'rlar, hikoyalar, maqolalarni o'qiymanu qog'oz-qalamga oshiqaman. Dilimdan to'kilayotgan tuyg'ularni shosha-pisha qoralayman. Bir ilhomimga ming ilhom qo'shib, go'zal she'rlar binoga keladi. Aziz tengdoshlar, o'qib, fikringizni bildirasiz, degan umiddaman.

LOLA

Yo'l chetida bir dona lola,
Ochilibdi qip-qizil bo'lib.
O'zi kichik, yoqut piyola,
Juda go'zal chiroyga to'lib.

Go'zalligin u etib ko'z-ko'z,
Tebranardi bir-bir chayqalib.
Ta'rifiga hatto til ojiz,
Hamma boqar unga zavqlanib.

Shunda uni yerdan bexosdan,
Uzib oldi beshafqat bir qo'l.
Barmog'i-la ezg'ilab uni,
Davom etdi, olis edi yo'l.

Havo issiq, xazon bo'ldi u,
Beshafqat bir inson qo'lida.
Yo'l chetiga otib lolani,
Inson davom etdi yo'lida.

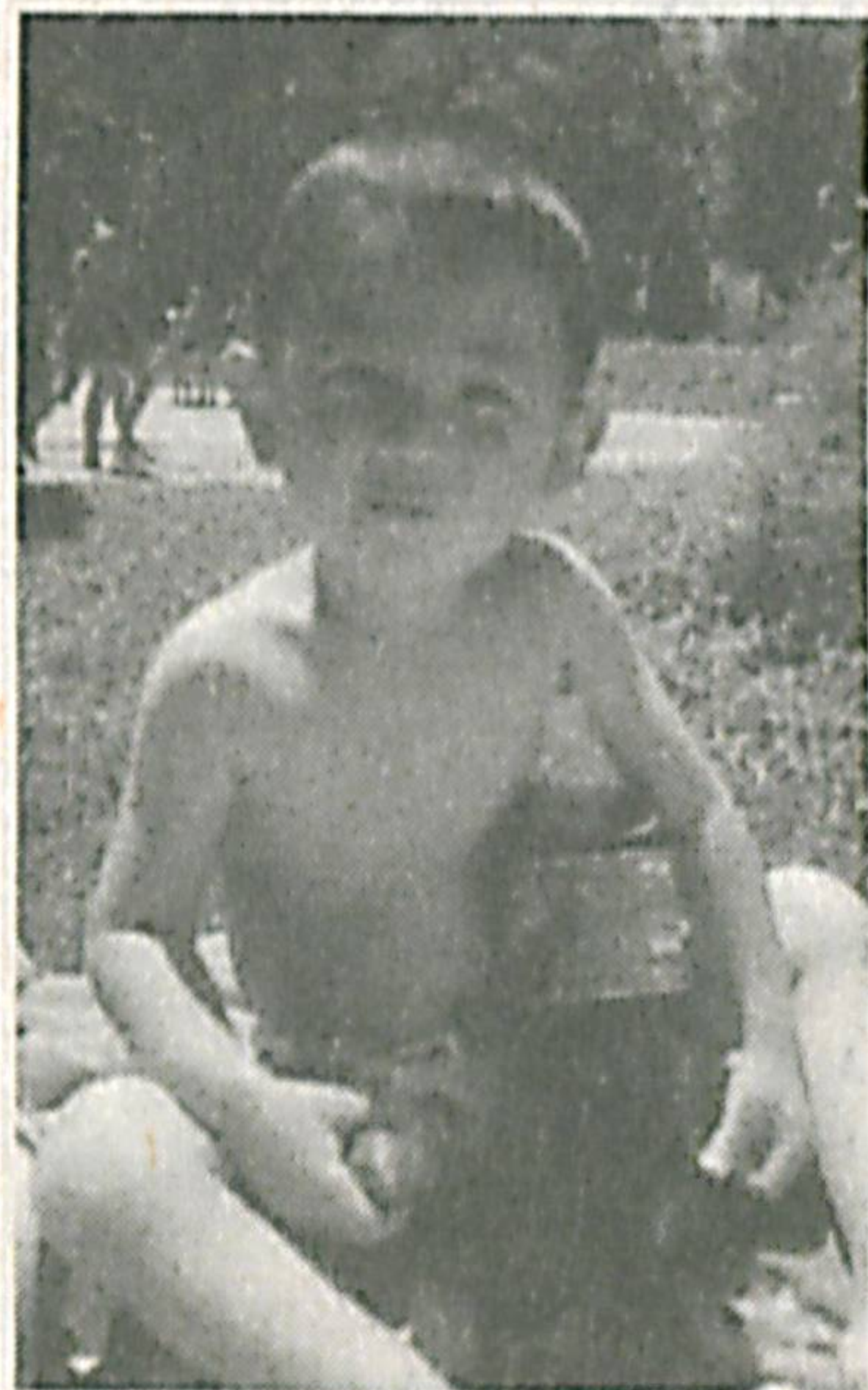
Yerga tushdi u mag'rur bebosh,
Astagina yerga qo'ydi bosh.
G'amga to'lib, ko'ngli o'rtanib,
Yig'lar edi yonog'ida yosh.

*Gulruh XUDOYBERDIYEVA,
Navoiy viloyati, Navoiy tumanidagi
9-o'rta maktab o'quvchisi.*

Sog' yurak - tog' yurak

toblanish yaxshi, biroq me'yori bilan. Chunki «oftob urib» xastalikka chalinib qolish ham hech gapmas. Ayajonim bunday hollarda darrov chillaki suvdan ichish yoki chillaki uzum bargini ariqdagi muzdek suvga botirib turib, bosh va yelkaga

mo'ljallangan maxsus kiyimlar bilan kirgizilarkan. Kirish pullik. A v v a l i g a « n a m u n c h a qimmat ekan» deb o'yladik. Keyin u yerdagi tartib va intizomni ko'rib, «arziydi» dedik.

Chunki tozalikka rioya qilinib, suvning musaffoligi

favvoralar mijozlar uchun xizmatda ekan. Undan

SUZISHNI BILASIZMI?

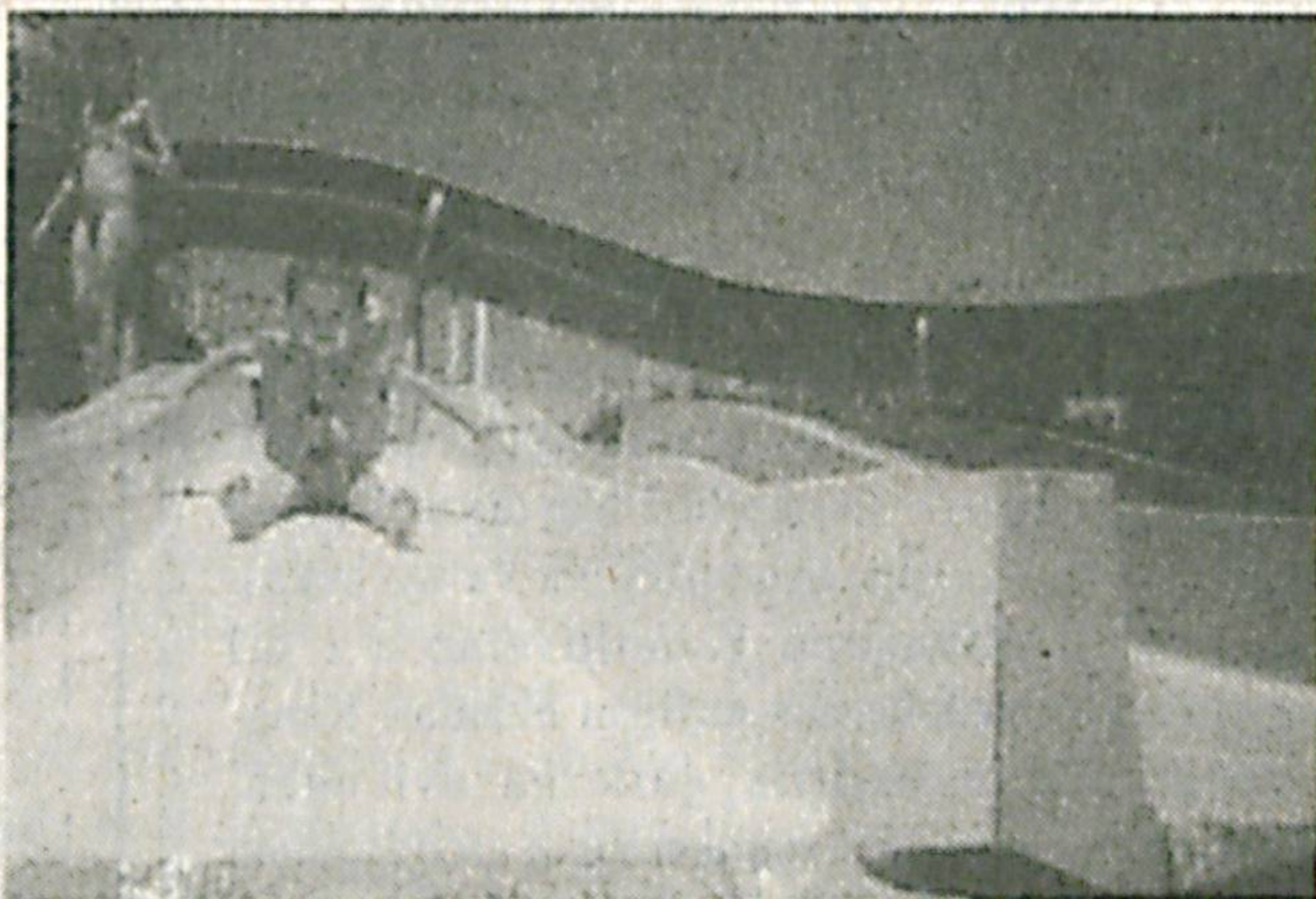
Albatta, suzish deganimda suvdagi erkin harakatni nazarda tutyapman. Yana «ovqatni suzish», «shox bilan suzish», «ko'zini suzish» degan ma'nolarni tushunib yurmang. Shu o'rinda bu so'zning omonimlik xususiyatini ham eslab o'tdik. Darvoqe, suvda muvozanatni saqlab suzishning ham ko'p turlari mavjud. Biz bolalar hech bo'lmaganda bittasini bilishimiz darkor. Men suzishni Mirzo Ulug'bek tumanida joylashgan yopiq hovuz (b a s s e y n) da o'rganganman. U qishin-yozin ishlab turganligi bois, har haftaning dam olish kunlari boraman. Bu yilgi ta'tildan boshlab esa sayoz, lekin oqava suv - «Svetlyak»da do'stlarim Ziyovuddin, Jasur, Xurshid, Umidlar bilan birga cho'milyapmiz, oftobda toblanyapmiz. Saratonning oftobida

qo'yish lozimligini doimo uqtiradilar. Chillaki suvni qayerdan topish lozimligini bilasizmi, men bilaman. Agar qishning chillasida yoqqan qordan shisha idishlarga olib qo'ymagan bo'lsangiz, katta supermarketlardan xarid qilishingiz ham mumkin.

Yaqinda tog'am, kelinoyim va jiyanim Humoyun bilan shahrimizning qoq markazida joylashgan «Aqua» bog'iga bordik. U yerga cho'milish uchun

tashqari, tibbiy yordam ko'rsatish xonalari, dam olish o'rindiqlarining ozodaligini aytmayizmi. Suvda vaqt juda tez o'tadi-da. Hash-pash deguncha uch soat ham o'tibdi. Miriqib dam olib, o'zimizni «qushdek yengil» sezib uyga qaytdik. Ha, aytgancha, fotoapparatimda jiyanimni suratga olgandim. Suratlar ham ajoyib chiqibdi-da, nima dedingiz?

qattiq nazoratda bo'larkan. Turli o'yinlar, sirg'anib tushadigan trampolinlar va

*Behzod IKROMOV,
Ijtimoiy yo'nalishdagi
Respublika maxsus
gimnaziyasi o'quvchisi.*

SENI SOG'INDIM, DO'STIM!

Mana, yozgi ta'tilning ham yarmidan ko'pi o'tib bo'ldi. Maktabga chiqishimizga ham ozgina vaqt qoldi. Sinfdozlarimni, ochig'i juda ham sog'indim. Ayniqsa yaqin do'stim Umidni. Uni anchadan beri ko'rmadim. O'qishning oxirgi kunlari uni bir oz ranjitib qo'ygan edim. Meni kechirganmikan? Aslida ayb menda bo'lgan edi. O'sha kuni ertalabdan kayfiyatim yaxshi bo'lmagani bois boshqa sinfdozlarimning oddiy hazillarini ham chinga olib, urushib ketaverdim. Menga «Senga nima bo'ldi, Botir? Bugun chap yoning bilan turib keldingmi?», degan edi, u bilan ham urushib ketdim. Unga hatto qo'pol so'zlar ham gapirib yuborganimni sezmay qoldim. U har yozda buvisinikiga ketadi. U bilan xayrlashishga ham bormadim. Hozir hamma sinfdozlarim yonimda. Lekin yaqin do'stim bo'lgani uchunmi, uning o'rni baribir boshqacha edi-da. Agar qaytib kelsa, birinchi o'zim ko'rgani boraman. Undan kechirim so'rayman. Ishonaman, u meni kechiradi. U ham men kabi «Tong yulduzi»ni sevib o'qiydi. U qayerda bo'lsa, gazeta ham yonida bo'ladi. Buvisining uyida ham gazetani har bir sonini olayotgan bo'lsa kerak. Shu sababli o'z gazetam orqali undan kechirim so'rashga qaror qildim.

Umid, seni juda sog'indim. Iltimos, meni kechir.

BOTIR.

Mahallamizdagi qizlar bilan ta'til kunlari bo'lgani uchun har kuni ko'chada turli xil o'yinlar o'ynab kunimiz o'tmoqda. Bizning shovqinimizdan hamma bezor. Tinchgina o'ynasak ham mayliya, o'tgan-ketganni ham tinch qo'ymaydigan bo'lib qolgandik. Mahallaga o'zimiz tengi biror begona qiz yoki bola oraladimi, tamom. Har kuni qarindoshinikiga o'tib yuradigan kichkinagina qizchani-yu o'z xoliga qo'yamadik. Bechora biz o'ynayotganimizni ko'rsa boshqa ko'chaga o'tib ketardi. Biz esa uni qo'rqqoq, bizdan qo'rqdi deb masxara qilardik. Do'st-dugonalarim orasida kattasi men bo'lganim uchunmi, katta yoshlilar ko'proq menga nasihat qilishar, men esa «xo'p bo'ladi» deb o'z bilganimdan qolmasdim.

Bir kuni bir-ikkita qizlar bilan dugonamiz Shahnozaning xolasini

uyiga bormoqchi bo'ldik. Ularning katta bog'i bo'lib, u yerda turli xil mevalar pishib yetilgani uchun Shahnoza bizni taklif qildi. Xolasini uyi uncha uzoq emas, bizdan 4-5 ko'cha narida ekan. Gaplashib ketayotgan edik, birdan ko'zimiz doim ko'chamizdan o'tganda

ENDI BUNDAV QILMAYMIZ

t i n c h
qo'ymaydigan qizchaga tushdi. U ham bizni ko'rdi-yu yonidagi dugonalariga nimadir dedi va uyga yugurib kirib ketdi. Uyiga opasi va akasini chaqirib chiqish uchun kirgan ekan. Dugonolari, aka-opasi bizni kutib turishar, biz esa ularning niyatlarini bilganimiz uchun ham nima qilishni bilmay yo'lda to'xtab qolgan edik.

-Kelinglar, nega to'xtadinglar. Yo mendan qo'rqaysizlarmi? - deb u qizcha bizga kulimsirab

YOLG'ON SO'ZGA ISHONIBMAN

Men endigina 9 - sinfga o'tdim. Ko'plar 15-16 yoshda sevgi muhabbatga hali erta deyishadi. Men bu so'zlarga ilgari parvo qilmasdim. Bizdan bir sinf yuqori o'qiydigan Nodir menga sevgi izhor qilganda ochig'i dovdirab qoldim. Hali yoshman-ku, sevgiga nima bor demasdan u bilan gaplashib yura boshladim. Sinfdagi bolalar u yoqda tursin, qizlarning ham menga nisbatan muomalasi o'zgarib qoldi. Men hech nima bilmaganday yuraverdim. Lekin bir kuni Nodir menga umuman sevmasligini, sinamoqchiligini, shunchaki yurganini gap orasida aytib qoldi. O'sha vaqtdagi ahvolimni ko'rsangiz edi. Umuman o'g'il bolalarni hammasini yomon ko'rib qoldim...

Kunlar o'tib, Nodir kechirim so'rab keldi. Har kuni yalinib, meni kechir, deydi. Nima qilishni ham bilmay qoldim. Uni kechirsam to'g'ri ish qilgan bo'lamanmi? Yoki yana xato qilib qo'yamanmi? Siz nima deysiz, qizlar?

DILDORA.

qarab turardi. Nima qilishni bilmay, ular tarafga yura boshladik. Shunda uning akasi va opasi yo'limizni kesib chiqib, singillarini bundan buyon tinch qo'yishimizni so'radi. Agar yana bir marta yaqinlashsak «boshqacha» gaplashishlarini eslatib qo'yishdi.

Biz indamay yo'limizda davom etdik.

Boshqa qizlarni bilmadim-u menga bu voqea juda qattiq ta'sir qildi. Birinchi marta shu holatga tushganim uchun bo'lsa kerak... Hozir ancha o'zgarganman. Endi hech kimni yo'lini to'smayman, o'tgan-ketganga tegmayman. Lekin u qizdan kechirim so'ramoqchiman. Anchadan beri ko'chamizdan o'tmay qoldi. Agar o'tib qolsa, to'xtatib bo'lsa ham uzr so'rayman. Balki meni kechirar...

NARGIZA.

Sahifani Ma'suda ABUQODIR qizi va
O'zDJTU xalqaro jurnalistika fakulteti talabasi
Nilifar ABDURAHMONOVA lar tayyorlashdi.

QOVOQVOYNING

(2 pardali, 7 ko'rinishli ertak. Yangi varianti.)

(Davomi. Boshi o'tgan sonda.)

Ko'sak qurti:

Avval sal nari yurgin,
Endi-chi, salom bergin.

Qovoqvoy:

Kimga beraman salom?

Kallang ekan rosa xom.

Ko'sak qurti:

Tag'in xiyol nari bor,
Salom bergin-chi bir bor.
To'g'riga qarab.

Qovoqvoy:

Salom!

O'rgimchakkana:

Vaalaykum assalom.
(Chiroq yonib to'r orasida allaqanday bashara ko'rinadi.

Qovoqvoy alanglaydi,
qo'rqa boshlaydi).

Chigirtka:

Qo'rqma unchalik, Qovoq,
Ul-bul desalar biroq,
Gap qaytarmay degin ho'p.

Qovoqvoy:

Yoz chog'ida ishim ko'p.

O'rgimchakkana:

Nima deyapti o'zi,
Eshitilmaydi so'zi.

Chigirtka:

Ishlari bormish bir oz.

O'rgimchakkana:

U holda bo'libdi soz,
Qani yoqilsin chiroq,
Gaplashinglar yaxshiroq.

Avval o'ynab-kuldiring,

Keyin gapga ko'ndiring.

(Chiroqlar yonib, atrof ravshanlashadi.

Hammayoq

ko'rinadi. Allaqanday muzika chalinadi. Chigirtka sakraydi. Ko'sak qurti buralib-buralib o'yinga tushadi. Ular Qovoqvoyni ham o'yinga tortishadi).

O'rgimchakkana:

O'ynanglar ho, o'ynanglar,
Aytganimni o'ylanglar.

Ko'pchilik:

Kel, Qovoqvoy o'ynaymiz,

Seni qo'ldan

qo'ymaymiz.

(Shu paytda

Qovoqvoy o'yinga aralasholmay, atrofga alanglab qochishni mo'ljallab turadi. Uni yana o'yinga tortishadi).

Qovoqvoy:

O'ynamayman, ketaman,

Bu yerlarda netaman.

Qidirib qolar oyim.

O'rgimchakkana:

(Ko'sak qurtini yoniga chaqirib)

Gapirgin-chi muloyim,

Qaranglar sal ko'ngliga.

Ul-bul bering qo'liga,

Yomon bo'lmoqda afti.

Qovoqvoy:

Yig'lagim kelayapti.

(«Voy, oyi, voy oyi» deb beo'xshov yig'lay boshlaydi.

O'yinni to'xtatishib, uni ovutishga kirishadilar.

O'rgimchakkana to'r yopinib o'yinga tushadi).

O'rgimchakkana:

O'yna, o'yna, Qovoqvoy,
Bu yer juda yaxshi joy.

(Qovoqvoy o'ynamaydi.)

Ko'sak qurti:

Egmayapti bo'ynini.

O'rgimchakkana:

To'xtatinglar o'yinni.

(Qovoqvoyni chuqur

yoniga keltirishadi.)

Ko'rdingmi ana chuqur,

Ichini yaxshilab ko'r!

Tagida yotar ajdar,

So'zga kirmasang agar -

Ishimizni boshlaymiz,

Seni g'orga tashlaymiz.

Tushib qolsang-chi g'orga,

O'lajaksan bekorga.

Qovoqvoy:

Nima istaysiz

mendan?

O'rgimchakkana:

So'rab turmaymiz

sendan,

Berajakmiz

topshiriq.

Chigirtka:

(Astagina.)

Topshiriq — juda qiziq,

Biz yursak-chi, dalada

Hatto pana-panada —

Darrov ko'rib qolishar,

Rosa quvib solishar.

Ko'sak qurti:

Bir ishda bersang yordam,

Soz bo'ladi judayam.

Sen ham xursand bo'lasan

Doim o'ynab kulasan.

O'rgimchakkana:

Gapni ko'p aylantirmay,

Hadeb aljirayvermay

Keltir uni hoziroq,

Tanishib qo'ysin Qovoq.

(Tezlikda Ko'sak qurti

o'ralgan xaltachani olib keladi).

Ko'sak qurti:

Mana shudir bor-yo'g'i,

Hasharotlar urug'i.

Chigirtka:

Ola qol, kel, ola qol,

Ishing bitadi darhol.

O'zingni bo'shatamiz,

Uyingga kuzatamiz.

O'rgimchakkana:

Qilma aslo iltimos,

Buyruq deb, uqdir, vos-vos!

(Qo'rqqanidan Qovoqvoy xaltachani qo'liga oladi).

Qovoqvoy:

Voy-bu, uning ichida

Nima bor, sassiq juda...

Ko'sak qurti:

Dalada-chi, sekin och,

Atrofga soch.

Tezda qoch!

Qovoqvoy:

Izimdani chopishmas-mi?

O'zimga yopishmasmi?

Chigirtka:

Hali ular kichkina,

Senga qilmas hech nima.

O'rgimchakkana:

Yaxshilikcha ho'p

degin,

Xursand bo'lasan

keyin.

Ko'sak qurti:

Kimni sen yomon

ko'rsang,

Holini qilasan tang.

Qovoqvoy:

Sochsam qutilamanmi?

Yoki tutilamanmi?

Ko'sak qurti:

Qutilasan, ketasan,

O'z uyingga yetasan.

O'rgimchakkana:

Esingdan chiqib qolsa,

Biror joyda yo'qolsa,

Javob berarsan o'zing,

O'yib olinar ko'zing!

Qovoqvoy:

Esimda qolmas sira,

Ko'zim ham bir oz xira.

Ko'sak qurti:

Shiralik yegin ko'proq,

Esingda qolar uzoq.

O'rgimchakkana:

Qani ishga tezroq bor,

Esingdan chiqmasin g'or!

Qovoqvoy:

(Tomoshabinlarga qarab.)

Bolalar nima qilay,

Qay biri menga qulay?

SARGUZASHTI

Po'lat MO'MIN

Qochsam tutishar darrov,
Qovoqligim bo'lar g'ov.
Saqlash uchun jonimni,
Hech kim olmas yonimni.
Olaymi yo olmaymi?
(O'ylaydi.)
Nima desangiz mayli...
O'ylab ko'ray bir o'zim,
Zora ishlasa esim.
Aqlim ishlaganda sal,
Bo'lmasdim buncha o'sal.
Har holda ola qolay,
Qutlsam bas, har qalay.
(Shartta hasharotlar
yoniga kelib.)

Mayli beringlar dangal.
Ko'sak qurti:
Mana, ishing bo'ldi hal.
O'rgimchakkana:
Qani tez kuzatinglar,
Yanglishsa, tuzatinglar!
(Hasharotlar unga qulluq
qilishadi. Xaltachani
Qovoqvoyning beliga
bog'lab qo'yishadi.
Shundan keyin uning
ko'zini ham bog'lashadi-da,
olib chiqishadi.)

(PARDA)

UCHINCHI KO'RINISH
(Qovoqvoylarning uyi.
Qovoq shaklidagi uying
tomi. Qovoq yaprog'idan
eshigi. Har bir buyum
Qovoqqa tegishli. Qovoqvoy
o'ziga o'xshagan to'pni
o'ynab yuribdi. To'pi ham
Qovoq shaklida. Unga ip
boy'lab olgan bo'ladi. To'p
o'ynab, qo'shiq aytadi).

Qovoqvoy:
To'pim to'p-to'p,
Qochma ko'p-ko'p.
Nima desam,
Degin ho'p-ho'p.
Yuzlaringdan
O'pay cho'p-
cho'p.
(Takrorlaydi.)
Ey, bolalar qalay
qo'shig'im yoqdimi?
Uni o'zim to'qidim.
(Gerdayib.)

Bo'lmoqchiman men shoir,
Kitob yozaman,
Qovoqqa doir.
Bir pasda she'r to'qiyman,
Uni yozmay o'qiyman.
Buni menga Po'lat Mo'min
bobom o'rgatgan,
Qalbinga ilhom o'rnatgan.
«Odob va oftob» degan
she'rlarini o'zgartirib,
«Oftob va koptok» she'r
yozganman.

Oftob tepada,
Koptokni tepaman.
Qoyilmi?
Men bilan futbol
o'ynaysizmi?
(Bolalarga to'pni
tepadi. Qaytib
kelib to'p
boshiga tegadi).
Voy-voy boshim,
voy boshim,
Yorildimi yo
qoshim!
(Qoshini paypaslab
ko'radi.)

Uncha tegmabdi yomon,
Hozircha boshim omon.
Bu o'yin ham foydasiz,
Ey, oyijon, qaydasiz?
Kelayapti yig'lagim,
Voy oyi, xoy oyi.
Qovoq xola:
(Yugurib chiqib.)
Toychog'im,
Ovunchog'im,
Nima deysan do'mbog'im,
Nima yeysan qovog'im?
Qovoqvoy:

Koptok tegdi
boshimga,
Shu sabab ko'z
yoshimga.
Qovoq xola:
Qo'y, yig'lama
yolg'izim,
Ham o'g'linsan,
ham qizim.
Qovoqvoy:
Kerakmas,
qiz emasman!
Qovoq xola:

Mayli boshqa demasman.
(Og'ziga qovurilgan
qovoq urug'i soladi. Uni
tuflab tashlaydi.)

Qovoqvoy:
Yemayman qovoq urug',
Sira uning yog'i yo'q.
(Onasi og'ziga konfet
soladi.)

Shirin ekan-ku juda,
Nimasi bor ichida?
Uni yesa bo'ladi,
Rahmat desa bo'ladi.

Qovoq xola:
Ichida bor asali,
Shuning uchun mazali.

Sendan o'zim
o'rgilay,
Jonim qoqindiq
bo'lay,
O'qiy qolgin
kitobing.

Qovoqvoy:
Mazam yo'q meni
ancha.

Qovoq xola:
Qochgan bo'lsa-chi
tobing,
Bo'lsin o'zing aytgancha.
Xafa bo'lma jon bolam.

Qovoqvoy:
Sira ham yo'q hafsalam,
Tunov kuni Chanoqvoy,
Masxara qilib, voy-voy,
«Qovoq sinfdagi qoldi,
Ikki karra uch - olti»
Degani qildi alam.

Qovoq xola:
Parvo qilma jon bolam,
Tuzalib ham ketarsan,
Kelasi yil o'tarsan.
(Ketadi.)

Qovoqvoy:
(O'zicha mashq qilgan
bo'ladi.)

Men shoir bo'lmoqchiman,
Eng mashhur
bo'lmoqchiman.

Qofiyam joyidami?
Buzmayman qoidani.
Ikki karra uch — olti,
Kitob, qalam yo'qoldi.
Bilib qolibman sal-pal.

(Sevinib
bolalardan so'raydi.)
Oson-u karrajadval.
Bilish ekan juda jo'n,
Uch karra uch bo'lar
o'n.
Endi ishlarim qantday
To'g'ri topdimmi, qalay?
(Zaldan noto'g'ri deb
aytishadi.)

Kim u noto'g'ri degan?
Qofiya bilmas ekan.
(Ikki qo'lidagi
barmoqlarini uchta-
uchtadan qilib sanab
chiqadi-da, yana
yanglishib ketadi,
qayta sanaydi, to'qqiz
chiqadi.)

Uchta uch bo'lar
to'qqiz,
Qochib qol suzmay
ho'kiz.
Menga savol bering-
chi,
Topib beray birinchi.
(Bolalar savolga
tutadi, javob
berolmaydi, yanglishib
ketadi.)

Boring-ye,
o'ynamayman,
Charchadim,
o'ylamayman.
(Keta boshlaydi,
eshik tomondan hassa
tayangan Sehrigar
qiyofasida chol
ko'rinadi. Chol avval
salom beradi.)

(Davomi bor).

ABADIYAT ARDOQLAGAN ALLOMALAR

(Boshi o'tgan sonlarda.)

Leybnits Misrga ekspeditsiya

loyihasini ishlab chiqadi. Bundan ko'zlangan maqsad sof siyosiy ruhda bo'lib, Lyudovik XVI ning diqqat-e'tiborini nemis knyazliklaridan chalg'itish edi. Qirol

Bilimim shu yerga yetib keldikim,
Bilimsizligimni endi tushundim.
Abu Shukur Balxiy

loyihaga qiziqmadi, ammo oradan 130 yil o'tgach, u Bonapartni qiziqtirib qoldi. Va u aynan Misr yurishida boshqa bir ajoyib matematik Janfuhrent o'ziga hamroh qilib olib ketadi. 26 yoshida Leybnits Parijda paydo bo'ladi. Shu yerda matematik asarlar yaratish uchun eng sermahsul va nisbatan tinch davr boshlanadi.

Kristian Gyugens unga Rene Dekart, Evanjeliska Gorichelli, Blez Paskal kitoblarini keltirib beradi. Leybnits Londonga safari chog'ida ingliz matematiklari va ular orasida o'zidan atigi uch yarim yosh katta bo'lgan, ammo ustozlikka arziydigan ser Isaak Nyuton bilan tanishadi. Jikkakkina, uyidan chiqishni xohlamaydigan, o'z olamiga sho'ng'igan ingliz bilan olifta, quvnoq, bironta o'yin-kulguni qoldirmaydigan, sog'lom, nemis tashqi qiyofadan o'zaro qnchalar farqlanar edi-ya! Biroq ularni umrini bag'ishlagan narsa yagona ilm-fan! Oradan 11 yil o'tgach, ana shu nemis differensial hisobga doir asarini chop ettiradi va o'shandan buyon bu sohada kim birinchi bo'lgan: Nyutonmi, Leybnitsmi degan bahs-munozara hali-hanuz davom etib keladi. Mutaxassislar — fan tarixchilarining ma'lumotiga qaraganda, differensial hisobni N'yuton va undan mustaqil ravishda Leybnits taklif etgan. Integral hisobni esa ikkovlari ishlab chiqarishgan.

Leybnitsning betinim shug'illanishlariga qoyil qolmay iloji yo'q. Ammo shunday dahoning yengiltakliklariga qarab yanada hayratingiz oshadi. Differensial hisob muallifi o'z kashfiyoti haqida: «...bu asarimni nashr etishga loyiq deb hisoblamagandim. Buyuk matematikning o'z sohasi haqidagi fikrlari ham shunga o'xshash: «Matematika men uchun ko'ngilochar bir ermak edi». «Og'irlik markazi haqida aniq tushincham yo'q... Endi Dekartning algebrasiga kelsak, menga haddan ziyod qiyin tuyuldi...»

Bu iqrortar bilan tanishar ekansiz, bu olim qanday qilib «Leybnits qatori»ni kashf etganiga, «funksiya», «koordinatalar», «algoritm» atamalarini muomalaga

Ushbu ruknni Rustam OBID olib boradi

kiritganiga, differensial va integral hisob belgilarini yaratganiga, zamonaviy hisoblash texnikasining alifbosi-sonlar tasvirining ikkilik tizimini o'ylab topganiga ishongingiz kelmaydi. Bir joyda uzoq vaqt muhim yashay olmaydigan, tinmayin dunyo kezish peshonasiga yozilgan behalovat bu odam hisoblash mashinasini ixtiro qilish va qurishga, taxminiy grafik integrallash uchun zarur mexanizmni tavsiflashga qachon ulgurdi ekan-a?

Xoh ishoning, xoh ishonmang, ulug' matematik, nufuzli, obro'li olim bo'lib yetishganida ham bu odam daydiligin

NYUTONGA

TENGLASHGAN OLIM

qo'ymadi- qo'ymadi. Bir tomonda homiylarining xohish-irodasi, ikkinchi tomondan o'zining beorom tabiati uni yana yuvropa bo'ylab yo'lga soldi. Leybnitsdek o'tkir aql-zakovat egasi «Braunshveyglar

xonadoni tarixi»ni yozib borishdek bema'ni bir taklifni qabul qildi-ya? Na mol-dunyoga va na shon-shuhratga zor bo'lmasa axir! U kitobiga material to'plash uchun uch yil sayohat qildi, ammo undan kutilayotgan narsani yozmadi baribir. Pirovard oqibatda olimligi ustun kelib, Yerning o'tmishi, tog', dengiz, okeanlar paydo bo'lishi haqida ajoyib asar yaratdi.

Leybnits Fransiya akademiyasi a'ziligiga saylangach, o'z vatanida ilm-fanni tashkillashtirish to'g'risida o'ylay boshlaydi. Berlin akademiyasini yaratish loyihasini tuzib, shu haqda Petr I bilan uzoq suhbatlar quradi.

Rus podshosi uni juda qiziqtirib qolgandi. Ikkovlari Torgau shahridagi shahzoda Aleksey va Sharlottaning to'yi munosabati bilan Leybnits qatnashgan tantanalarda tanishgan. Ana shu va keyingi uchrashuv rus podshohi bilan nemis olimi o'rtasida ijtimoiy hayot, ilm-fan hamda siyosatning xilma-xil

masalalari bo'yicha qizg'in yozishmalar boshlanishiga olib keladi. Masalan, Leybnits shunday deb yozadi: «Torgauda podshoh bilan suhbatlashish sharafiga loyiq bo'ldim, janobi oliylari Yer magnitizmini kuzatishga doir buyruq berish istagidalar». Olim

Buyuk kishilar olmos yanglig' noyob va shu qadar serjilodir.
Sharq naqli

Pyotrqa Volga-Don kanali qurish, Osiyo Amerika qit'asi bilan tutash yo tutash emasligini aniqlash maqsadida ekspeditsiya uyushtirish, Rossiyadagi barcha xalqlarning tillariyu shevalarini o'rganishni yo'lga qo'yishni tavsiya qiladi. Pyotr imperiyasida maorifni tashkil etishning mufassal, barcha tafsilotlari pishiq-puxta o'ylangan rejasini ishlab chiqadi, qaysi shaharlarda universitetlar ochish zarurligini ko'rsatadi.

Pyotr Peterburg qonun chiqarish komissiyasining kotibi Veber Leybnitsga yo'llagan bir xatida podshoh uni doimo eslab turishi haqida yozadi: «Leybnits hozir qayerda, nimalar bilan mashg'ul? Gannaverda qolish niyati bormi?»

Gannaverda qolishmish-a?.. Iloj topilganda bu yerda ortiqcha turmasdi. Bezovta ruh uni yana yo'lga chorlayapti... Leybnits tatarlar mamlakati Sibirning cheksiz hududlari orqali Xitoyga sayohat qilish orzusida. Itlar qo'shilgan chanalar ko'z o'ngidan o'tayapti. Ammo nechoraki, podagra degan badbaxt bir dard uni kursiga mixlab qo'ygan. Olim avvallari ham yebichishga unchalik berilmas, ichkilik o'rnida suv aralastirilgan vino ichardi, xolos. Endilikda esa tushlikda yolg'iz sutning o'zi bilan qanoatlanardi. Lekin shomlikda yaxshilab to'yib olgach, oromkursisida o'tirgan joyida yarim tundan oshgandagina ko'zlari yumilardi. Biroq, saharda uyg'onib, yana kitoblariyu qog'ozlariga sho'ng'ib ketadi.

Bir soatdan keyin esa joni uzildi...

Dafn marosimida yolg'iz bir odam — olimning kotibi qatnashdi, xolos. Leybnitsni Neyshtdat cherkovida og'ir tosh plita ostiga dafn etishdi. Ikkinchi jahon urushi yillarida ingliz bombasi cherkovni «aniq mo'ljalga oldi». Xarobalar ostida parchalanib ketgan platonni topishdi. Cherkovni tiklashdi va endilikda uning o'ng qanotida qurilgan yangi daxmaga qisqa qilib «Leybnitsning suyaklari» deb yozib qo'yilgan.

Bu voqea bo'lib o'tganiga hali ko'p bo'lganicha yo'q. Do'stim Raimjon dadasi bilan tog'da qishlog'imizning qo'ylarini boqishadi. Erta bahorda toqqa chiqib ketishadi-da, kech kuzda qaytib kelishadi va uyma-uy yurib, odamlarning mollarini tarqatishadi. Bir kuni kechqurun Raimjon bizning uyimizga kelib qoldi va dadasini ertaga shaharda ishi borligini, unga poda boqishda yordamlashib turishimni iltimos qildi. Dadam menga ruxsat berdilar. Ikkimiz kech bo'lishiga qaramay, yo'lga tushdik. Otarga yetib borganimizda Raimjonning dadasi Shoqosim aka endi uxlashga yotgan ekanlar. Biz ularni bezovta qilmaslik uchun chayladan ko'rpa-yostiqlik olib, yerga joy soldik va mazza qilib toza havoda uxladik. Ertalab bizni Shoqosim aka uyg'otdilar.

-Agar kech qolsam, xavotir olmanglar, otarni anavi qirda boqinglar, qo'shni daraga o'tib ketmasin, u yerga bo'rilar oralagan, -deya otni choptirib ketdilar.

Biz Raimjon bilan ko'zlarimizni ishqalab-ishqalab arang turdik va podani qir tomon haydadik.

U yerda yog'ochdan turli narsalar yo'nib o'tirdik. Negadir kech bo'lmasdi. Raimjon bilan nima qilishni bilmay, oxiri ko'ptok tepishga tushdik. Biz o'yin bilan ovora

deya Qoplanni ergashtirib, o'sha tomonga yugurdim. Qo'ylarning biri butazorga yaqinlashib qolgandi. Qattiq irillagan ovoz keldiyu bo'ri qo'yga tashlandi. Men

o'tib olmoqchi bo'lardimu lekin o'ta olmasdim. Bizni oramizni olishayotgan itlar to'sib turardi. Chang-to'zon orasida Qoplanni panjalari orasida g'ijimlanayotgan bo'rini ko'rib qoldim. Birdaniga hammayoq tinchib qoldi. Endi og'riqdan g'inshiyotgan itning ovozi kelardi. Qarasam, Bo'ynoqning panjalaridan qon oqib turardi. Qoplon esa bo'rilarni butazorga quvib ketgandi. Raimjon yugurib kelib, Bo'ynoqni ko'tarib oldi. G'ira-shira bo'lganida Shoqosim aka kelib qoldilar. Biz otarni qo'raga haydab kirgazganimizdan keyin Bo'ynoqni yaralarini bog'ladi.

Yaxshiyamki, Qoplonga hech narsa qilmabdi.

Xullas, bo'rilar bilan bo'lgan olishuv shu alfozda tugadi. Biz yaralangan qo'yni egasining uyiga tashlab, nima bo'lganini aytib, tushuntirdik. Bu biz uchun unutilmas voqea bo'ldi.

*Sobir NE'MATOV,
Parkent tumanidagi
So'qoq qishlog'i.*

BO'RILAR BILAN OLIISHUV

bo'lib ketibmiz, qarasak,

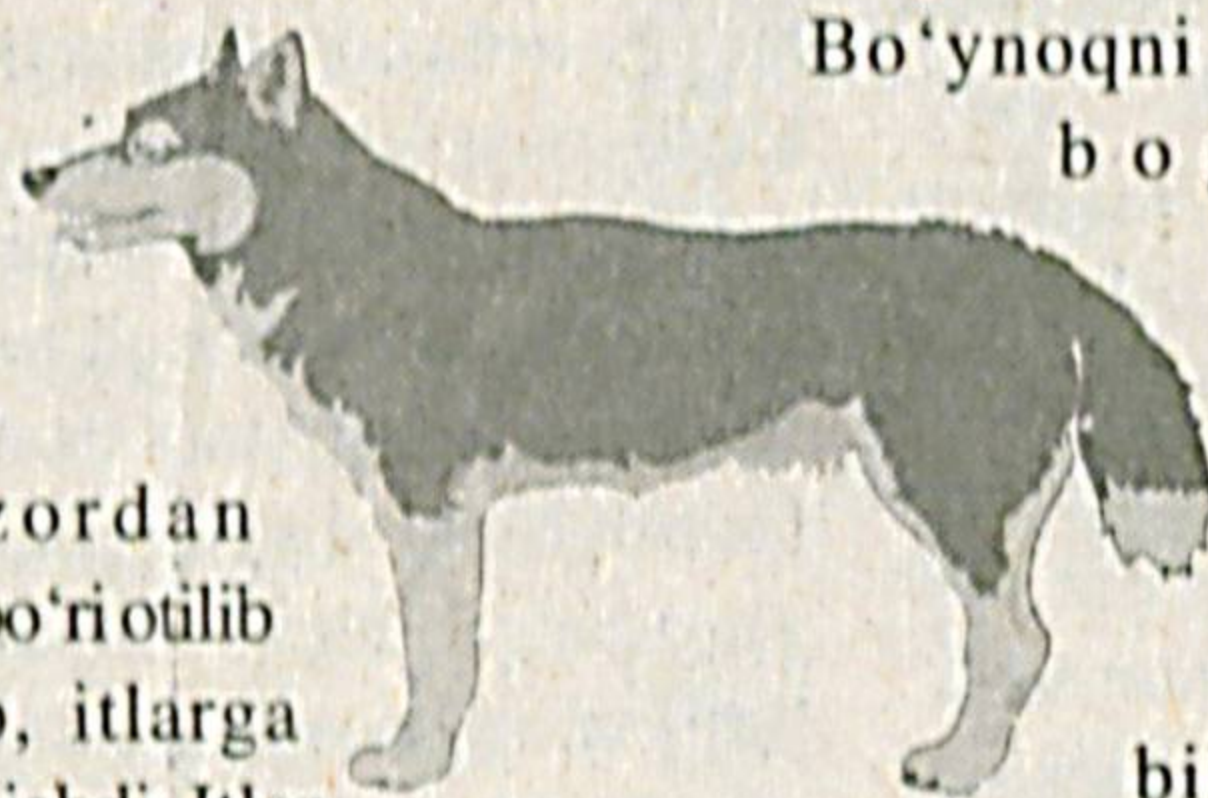
to'rtta qo'y otardan ajrab, qo'shni darada o'tlab yuribdi. Raimjon podani menga tashlab, o'zi Bo'ynoq nomli iti bilan qo'shni daraga yugurdi.

Undan hurkkan qo'ylar yana dara tomon qocha boshlashdi. Quyosh botay deb turgandi. Shu payt butazorlar orasidan bir nima lip etib o'tdi. Men ovozimning boricha «Bo'ri, bo'ri» deb baqira boshladim. Lekin Raimjon gaplarimni eshitmay, qo'ylarga qarab yugurardi. Bu orada butazor orasida yana ikkita bo'ri paydo bo'ldi. Yuragimni hovuchlab, nima bo'lsa bo'ldi,

Raimjonga, u yerga yaqinlashma, bo'ri nimalab tashlaydi, dedim. Lekin u tayog'i bilan bo'rini qo'rqitmoqchi bo'lib, u yoqdan bu yoqqa silkitardi.

Itlar bezovta bo'lib, tinmay vovullashar, qon to'la ko'zlarini butazor tomon tikib turishardi. Birdan

butazordan ikkita bo'ri otilib chiqib, itlarga yopishishdi. Itlar jon-jahdi bilan olishisha ketdilar. Hammayoq chang-to'zon bilan qoplendi. Hech narsani anglab bo'lmasdi. Faqat atrofdan it va bo'rilarning g'azabdan irillagan ovozlari kelardi, xolos. Men Raimjondan xavotirlanib, u turgan yerga

Kunlardan bir kun

Bizning mahallamizda To'raxon aka degan kishi bor. Ularning yozning issiq kunlarida ham yengi uzun ko'ylak kiyib, doimo o'zlarini boshqalardan tortib yurishlari menga qiziq tuyulardi. Bir kuni buning sababini dadamdan so'radim. Shunda ular menga bir voqeani aytib berdilar:

Bir kuni To'raxon aka kechqurun ishdan qaytayotganlarida

allaqanday g'ayritabiiy kulgularni eshitib qoladilar.

TASHLANDIQ KULBA SIRI

Ular o'tayotgan joyda bir tashlandiq kulba bo'lib, u yerning egalari olamdan o'tib ketishgandan keyin uy qarovsiz qolgan ekan. Xullas, To'raxon aka kulbaga kirib yon-atrofni qarabdilar. Shunda

bor kuchi bilan tortganini sezibdilar. To'raxon aka qattiq qo'rqib ketib, bor ovozlari bilan odamlarni chaqiribdilar. Lekin ovozlari sira chiqmasmish... Ularni ertasi kuni o'sha kulbadan bexush holda topishibdi. Lekin

ular avvalgi To'raxon aka emas, hamma yog'ida allaqanday dog'lar, timalgan izlar qolgan ekan...

O'sha voqeadan so'ng ular odamlardan o'zlarini olib qochadigan bo'lib qolibdilar. Kulbada nimalar bo'lganini hech kimga aytib bermas ekanlar...

*Shavkat
MIRSOATOV,
Toshkent viloyati,
Yuqori Chirchiq tumani.*

Oyzoda buvasining ta'til boshida o'qib bergan kitobidan ayrilgisi kelmaydi. Kitobi ham bir ajoyib. Boshqa kitoblarga o'xshamaydi. Kattakon, salmoqli. Rasmlari ham juda ko'p. Odatda kitoblarni bir boshdan, sahifama-sahifa o'qib boriladi. Bu kitobni esa boshidan o'qish shart emas. Bu kitob haqida dugonalariga aytganida Kamola rosa hayron bo'lgan edi:

-Qiziq-ku! Bu qanday kitob ekanki, uni oxiridan ham, o'rtasidan ham, boshidan ham o'qib ketilaversa...

Boshida Oyzodaning o'zi ham shunday hayron bo'lgan edi. Hozir esa bu kitobdan qanday foydalanishni biladi. O'ziga kerak joyini ochib, mazza qilib o'qiydi. Rasmlarini uzoq tomosha qiladi.

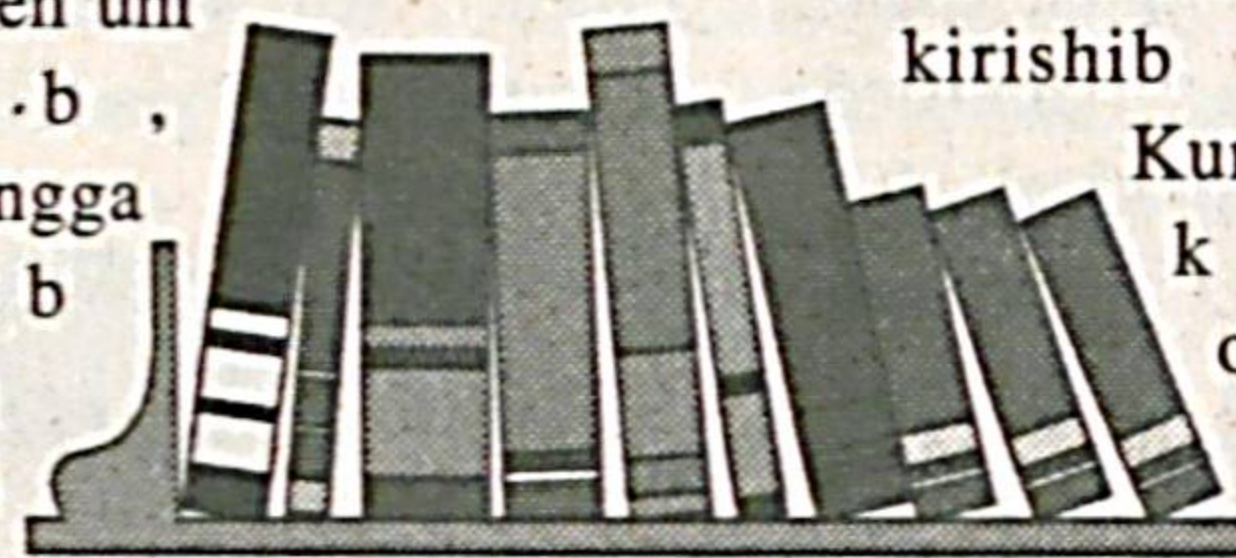
Aslida buvasining bu kitobni unga sovg'a qilishiga Oyzodaning tinmay savol beraverishi sabab bo'lgan edi. Savol bermay desa hech iloji yo'q: Yer nima? Osmon nima? Eshikdan tashqariga chiqsang, e'tiboringni yana ham ko'proq narsalar tortadi. Kimdir gugurt qutisidan sal kattaroq buyumni qulog'iga tutib, kim bilandir gaplashib ketyapti. Radioning ko'rinmas to'lqinlari taralmoqda...

Bularning hammasini bilging keladi-da! Ana shular haqida Oyzoda buvasiga savollarni qalastirib beraverardi: Kim? Nima? Qayerda? Qachon? Nima uchun?. Bir kuni buvasi mana shu kitobni olib kelib unga sovg'a qilar ekan dedi:

-Albatta odam dunyoda hamma narsani bilishi qiyin. Katta bo'lganing sari ko'plab yaxshi kitoblarni o'qiyan. Kinoteatr, televizor, videodagi filmlarni tomosha qilasan. Odamlar bilan suhbatlashganingda ancha-muncha narsani o'rganasan. Asta-sekin ko'p narsani bilib borasan va bugun berayotgan savollaringning ko'piga o'zing javob bera oladigan bo'lasan.

Kattalarning «Ensiklopediya» deb ataluvchi kitoblari bo'ladi. Sen ularni kutubxonamizda ko'rganan. Biror narsani bilish, tekshirish kerak bo'lib qolganda, ular ensiklopediyani o'qiydilar. «Bolalar ensiklopediyasi»ni esa bolalarga atab chiqarishibdi. Bu kitoblarning ichidagi eng bilimdon kitobdir. Hozircha sen undan o'zingni qiziqtirgan ko'plab muhim savollaringga javob olishing mumkin. Sen yaxshisi ushbu kitobning «E» harfida

«bilimlar doirasi» degani bo'lib, ilmlar majmui ma'nosini bildiradi. Maqola boshida esa ensiklopediyaning qanday dunyoga kelgani haqida rivoyat berilibdi. Sen uni o'qib, dugonalaringga gapirib bersang yaxshi bo'lardi.

ENG BILIMDON KITOB

joylashgan «Ensiklopediya» so'zini topib, diqqat bilan o'qib chiqqin. Shunda ensiklopediyaning naqadar bilimdon kitob ekanini bilib olasan va albatta u bilan o'rtoq bo'lib qolasan. Darhaqiqat, kitobni varaqlab, Oyzoda undagi hamma maqolalar huddi ularning sinf jurnalida o'rtoqlarining familiyasi joylashgani kabi alifbo tartibida berilganini bilib oldi. Har yangi harfga o'tilgan sahifada shu harf bilan boshlanadigan maqolalar mundarijasini ko'rib hursand bo'ldi. O'zini qiziqtirayotgan maqolalarni tez topib olishni buvasi bilan qayta-qayta mashq qilib ko'rdi.

-Ana, kitobdan qanday foydalanishni ham yaxshi bilib olding. Endi, «Ensiklopediya» maqolasini topib berchi,-dedi Oyzodaning buvisi.

-Xo'p bo'ladi!- dedi Oyzoda va «E» harfi boshlanadigan betni ahtara boshladi. -Mana buvijon mundarijasi 137-betda ekan. «Ensiklopediya» kitobimizda «Eman» so'zidan keyin, «Eron» so'zidan oldin berilgan ekan. Mana «Ensiklopediya» maqolasini ham topib oldik. U 146-betda ekan. Iye buvajon, maqola xuddi ertakka o'xshab «Bir bor ekan, bir yo'q ekan, juda qadim zamonda bir podsho yashagan ekan...» deb boshlanibdi!

Nima, «Ensiklopediya» ham ertakmi? -Yo'q, ona qizim, «Ensiklopediya» yunoncha

Buvasining aytganini qilib, Oyzoda rivoyatni diqqat bilan o'qiy boshladi:

«Bir bor ekan, bir yo'q ekan, juda qadim zamonda bir podsho yashagan ekan. U o'z davlatining kuch-qudrati yoki xazinasining boyligi bilan emas, balki hamma narsani bilishga xohishi kuchli ekanligi bilan dunyoga dong taratgan ekan. Uning saroyidagi kutubxonani jamiki yangi kitoblar bilan to'ldirib turishar, u o'qigani o'qigan ekan. Kunlar o'tib u keksayib qolgach, hali o'qiydigan kitoblari nihoyatda ko'pligini, bularni o'qib ulgurishga kuchi yetmasligini sezibdi-da, donishmandlarni chaqirib kitoblar olamidagi ilmlarni saralab to'plab berishlariga farmon beribdi.

Donishmandlar yig'ilishib, uzoq bahslashishibdi: unisi buni muhim desa, boshqasi — boshqasini aytibdi. Xullas, saralangan kitoblar saroy kutubxonasidagi kitoblardan ko'paysa ko'payibdiki, lekin kamaymabdi. Kitoblarni ko'rib podsho bunday debdi:

-Bularning orasidan yana eng muhimlarini saralang. Shunday saralangki, ular xuv anavi xonaga sig'sin. -Podsho mo'jazzgina xonani ko'rsatibdi. -Chunki o'shalarni o'qishga umrim yetsa ham katta gap.

Donishmandlar shunday qilishibdi: kitoblarni o'qib-o'qib muhimlari ichidan muhimlarini ajratishibdi. Biroq bu paytga kelib podsho ancha keksayib qolibdi. Saralangan kitoblarga

qarab donishmandlarga debdi: -Umrin oxirlab qoldi. Ilmlarni yana saralang-da, bitta kitobga jo qiling, toki o'qib ulguray.

Donishmandlar ishga kirishib ketishibdi.

Kunlar ketidan kunlar o'taveribdi, biroq podsho

buyurgan kitob ha deganda tayyor bo'lavermabdi. Axir, o'zi bo'ladimi hamma ilmlarni bitta kitobga joylashtirishning!

Xullas kalom, podsho munkillab, ko'zlari xira tortib, zo'rg'a yuradigan bir holatga kelib qolganda ilmlar kitobi tayyor bo'libdi. Uni «Ensiklopediya» deb atashibdi. Qaniydi podsho uni o'qiy olsa. Donishmandlardar biri uni o'qib bersa ham umri yetishiga ko'zi yetmabdi. Shuning uchun podsho eng ulug' donishmandni chaqirib, hamma ilmlarni bitta jumlada ifodalab berishni so'rabdi.

Donishmand uzoq o'ylabdi. Nihoyat shunday debdi:

-Ey, podshohi olam, inson bilishi lozim bo'lgan bitta ilm bor, u ham bo'lsa «olam bepoyon va murakkab», - debdi...

-Har bir rivoyatda ma'lum bir haqiqat bo'lganidek, yuqoridagi hikoyada ham haqiqat bor: ilmlar olami nihoyatda bepoyon va murakkab — uni o'rganishga bir odamning umri yetmaydi, oppoq qizim, - dedi buvasi. - Bu bilimlar kitoblarga jamlangan. Kitob bilan do'stlashgan kishining bilimi tobora ko'payib boradi. Shuning uchun ham qo'lingdagiga o'xshagan ensiklopedik kitoblarni «bilimdon kitoblar», «aql chirog'i» deb atashadi.

-Bu mening eng bilimdon kitobim! - dedi quvonib Oyzoda va shunday ajoyib kitob sovg'a qilgani uchun buvasiga rahmat aytdi.

Rahima SHOMANSUROVA.

Ustozlar ijodi

Bahrom UMIROV

O'GIT

Ushbu o'git senga, ey farzand,
Bo'lg'in doim sobit qadamli.
Yemagaysan biror yerda pand,
Har ishda bo'l, bisyor chidamli.

Kirmagin sen hech egri yo'lga,
Ketmasin, bil, sendagi obro'.
Odobli bo'l, nurafshon birga
Baxt keladi doim ro'baro'.

Savol so'rab qolganda do'sting,
Burmagin hech yuzingni chapga.
Balki aytar u kamu ko'sting,
Quloq tutgin u aytar gapga.

Fidokor bo'l, ota-onangning,
Niyati bil, sen ushbu so'zni.
Saqlay olgin pok va beg'ubor,
Yoshligingdan vijdon, nomusni.

KAMOLA

Maktabiga ko'cha bo'y lab,
Borar edi Kamola.
Yo'lda yotgan paxtalarni
Ko'rib dedi: uvol-a!

Momiqlarni etagiga,
Terib oldi qoldirmay.
Ustundagi qutichani,
Der, ketmayman to'ldirmay.

Kamolaxon paxtadan,
To'ldirdi qutichani.
Buni ko'rgan kishilar,
Olqishladi qizchani.

MUALLIM XAYOLI

Qo'yarkanman sinfga qadam,
Xayolimni band etar o'ylar.
Chunki mehrim yoshlarga hamdam,
Ertangi kun sharafin so'ylar.

Murg'ak dillar orzularini,
Bayon etib berolamanmi?
Pok qalblarga fan sirlarini
Ulab, nurday kirolamanmi?

Tinchlik bermas menga shu o'ylar
Va kasbimning sharafin so'ylar.

«MARGARITA»
SHIRINLIGI

Margarin un bilan uvalanadi. Smetana yoki qaymoqqa tuxum sarig'ini solib, ozgina iste'mol sodasi sirka yordamida o'ldirilib solinadi va aralashtiriladi. Aralashmani margarin va unni ustiga solib, yumshoq xamir qoriladi. Xamirni 10-15 daqiqa tindirib qo'yiladi.

Alohida idishda tuxum oqini shakar bilan ko'pirtirib, bize tayyorlanadi.

Tingan xamirni uch zuvalaga bo'lib, birinchi zuvala jo'va yordamida yoyiladi. Xamirning qalinligi 0,5 sm.dan

oshmasligi kerak. Tayyor bo'lgan bizeni xamir ustiga solib, yong'oq, magiz sepiladi (yong'oq, magiz o'rniga olmani parrak-parrak qilib to'g'rab solsangiz ham bo'ladi) va xatjild shaklida tugiladi. Qolgan ikkita zuvala ham shu tarzda

«KARAMLI
SALAT»

Karamni maydalab, somoncha shaklida to'g'rab olinadi. Qizil sabzini somoncha shaklida qirg'ichdan chiqariladi. Bodringni ham

Qaymoq solib yana aralashtiriladi. Idishlarga

Ochil dasturxon

tayyorlab olinadi. O'rta olovda 20-25 daqiqa pishiriladi. Issiqligida ustiga qand upasi sepiladi.

Kerakli masalliqlar:

200 gr. margarin, 4 st. un, 1 st. qaymoq yoki smetana, 3 ta tuxum, 1 st. shakar, 1 st. yong'oq, 1 st. magiz, soda, sirka, qand upasi.

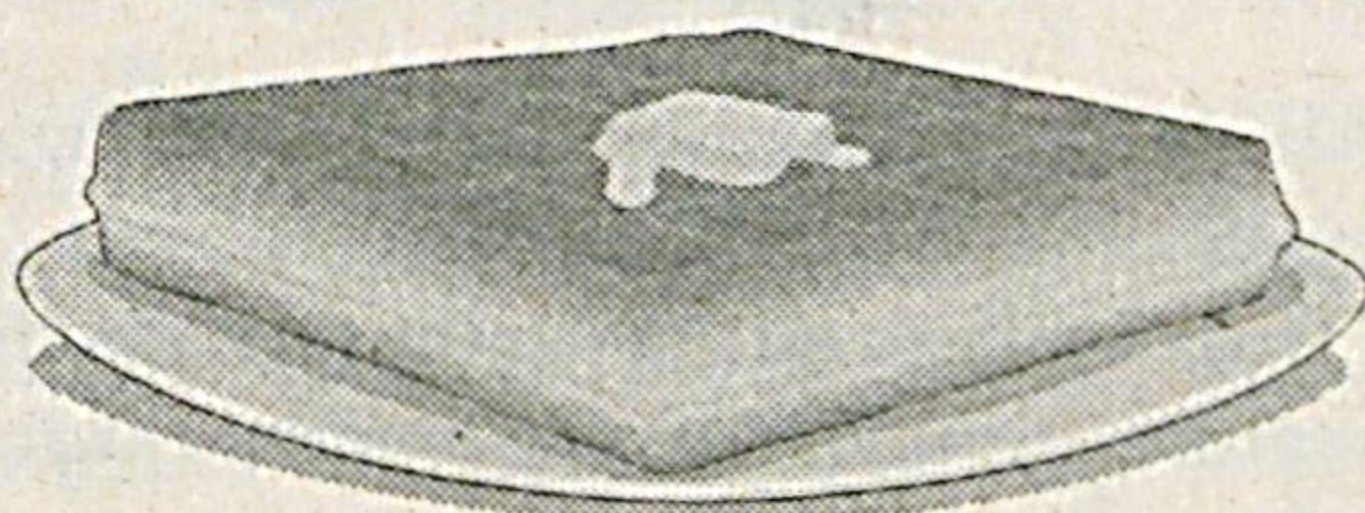
somoncha shaklida to'g'raladi. Pomidorni mayda to'rtburchak shaklida to'g'rab olinadi. Kartoshkani somoncha shaklida to'g'rab, yog'da qizartirib olinadi. Ta'bga ko'ra sarimsoq piyoz ham mayda qilib to'g'raladi. Ko'katlardan kashnich, ukropni maydalanadi. Hamma masalliqni yaxshilab aralashtiriladi. Ta'bga ko'ra tuz solinadi.

solib usti ko'katlar bilan bezatiladi.

Kerakli masalliqlar:

Bir bosh kichikroq karam, 4-5 ta qizil sabzi, 4-5 ta bodring, 2 ta o'rtacha kattalikdagi pomidor, 4 ta o'rtacha kartoshka, 200 gr. yog'siz qaymoq yoki smetana, 200 gr. o'simlik yog'i (kartoshkani qovurish uchun), 2-3 dona sarimsoq piyoz, 0,5 bog'dan ukrop, kashnich, ta'bga ko'ra tuz.

Kamola XAMIDOVA
tayyorladi.

ONA SHAHRIM - KITOBIM

(Oq she'r)

Bir qo'shiqsan,
Seni tinglab huzurlanar jon.
Olovdirsan,
Yoniq tafting baxtinga doya.

Quvonchimsan,
Har faslda uyg'onar ko'ngil.
Sen - shu'lasan,
Parvonangman to umrim qadar.

Tiz cho'kaman hoki poyingga,
Farzand bo'lib oddiy, xokisor.
Kindik qonim tomgan
makonim,
Gavharim, yagonam, ona
Kitobim!

*Shaxlo XUDOYBERDIYEVA,
Qashqadaryo viloyati,
Kitob tumanidagi Ahad
Xo'jayev nomli maktabning
7 - sinf o'quvchisi.*

BIZ O'ZBEKNING FARZANDLARI

Biz o'zbekning farzandimiz,
Biz yosh avlod, kelajak.
Hali o'zbek farzandlari,
Ahli sulton bo'lajak.

Bilasizmi, jahon ahli,
Baxtu iqbol bizga yor,
Chunki ozod, obod diyor,
O'zbekiston bizda bor.

Shu hur Vatan biznikidir,
Ona zamin bizniki.
Barcha shodlik, barcha imkon,
Xurram o'g'il-qizniki.

*Ma'rifat TEMIROVA,
Qashqadaryo viloyati,
Shahrisabz tumanidagi
2 - Huquq va Iqtisod asoslari
litsey internatining
9 - sinf o'quvchisi.*

Bizning to'garak

TOMCHI SUVDA HAYOT JILVASI

Tomchi suvda hayot jilvasi,
Shu tomchidan boshlanur hayot.
Usiz bir dam yasholmas inson,
Unga bog'liq hayotu mamot.

Daryolarda yashar ming-ming jon,
Suvni Vatan bilib o'ziga.
Shunday ekan, asraylik uni,
Oyoq bosma zinhor yuziga.

*Kamola UBAYEVA,
Toshkent shahar, Sobir Rahimov
tumanidagi 249 - maktabning
8 - «A» sinf o'quvchisi.*

CHORLAGIN OSMON

Ey osmon, bag'ringga chorlagin meni,
Sertashvish hayotdan hech ko'nglim to'lmas.
Cheksiz qilib yaratgan axir bag'ringni,
Loaqal u yerda yomonlar bo'lmas.

Ey osmon, o'zingga chorlagin meni,
Bag'ringda yana bir yulduzing bo'lay.
So'nsam ham mayliga, faqat yerdamas,
Sening bepoyon bag'ringda so'nay.

*Feruza AHMEDOVA,
Toshkent viloyati, Toshkent tumanidagi
7 - umumta'lim maktabning
9 - «A» sinf o'quvchisi.*

Aziz bolajonlar, gazetamizning o'tgan sonlarida Toshkent shahridagi «Orom» nomli bog'cha-maktabning 4 - «J» sinf o'quvchisi Shahzoda RIZAYEVAning chizgan rasmlarini e'tiboringizga havola qilgandik. Tengdoshingiz bu gal sizning topog'onligu ziyakligingizni sinab ko'rish maqsadida egizak tipratikanlarning rasmini chizib kelibdi. Ularning 9 ta farqini toping-chi.

Daryo bo'yida o'tirgan Sobir do'sti Botirdan so'radi:

- Daryoning suvi nega ko'pirib oqayotgan ekan-a?

- Baliqlar kir yuvishayotgandir-da,-javob berdi Botir.

x x x

Dilobar onasiga dedi:

- Mana bu chumolining endi rosa tomog'i og'riydi.

- Qayoqdagi gaplarni topasan-a,-dedi kulib onasi.- Nega unday deyapsan?

- Chunki u ham menga o'xshab shirinlikka o'ch ekan.

Qarang, shakarning ichiga tushib olibdi...

x x x

Asqar Malikadan so'radi:

- Fillarning qulog'i nega kat-ta bo'ladi?

- Yoshligida ko'p sho'xlik qilganliklari uchun dadalari qulog'idan cho'zib qo'yishgan-da,-javob berdi Malika bilag'onlik bilan.

x x x

Sardorlarning uyiga kelgan mehmon uni gapga soldi:

- Sen qachon maktabga chiqasan?

- Yetti, yoshga to'lganimda.

- Qachon yettiga to'lasan?

- Maktabga chiqqanimda...

x x x

Ona tili darsida o'qituvchi o'quvchidan so'radi:

- Gapning maqsadga ko'ra turlari necha xil bo'ladi?

- Ikki xil.

- Qanday gaplar?

- Rost va yolg'on gaplar...

Dildora

EGAMBERDIYEVA,

Toshkent shahar, Akmal

Ikromov tumanidagi

312 - maktabning

4 - «A» sinf o'quvchisi.

TEZ AYTISHLAR

Kitob hisob-kitobdan olindi,
Hisob-kitob kitobdan olindi.

***

Sho'rva shovlardan sho'rmi,
Shovla sho'rvadan sho'rmi?

***

To'lqin to'pni to'ppa-to'g'ri to'rga tushirdi.

Dilnoza JO'RAQULOVA,

Samarqand shahar,

Temiryo'l tumanidagi

39-tayanch maktabning

7- «V» sinf o'quvchisi.

Bu voqea yoz kunlarining birida sodir bo'lgandi. Uch yoshli Nigora qum ustida dugonalari bilan «xola-xola» o'ynab o'tirardi. Ko'cha boshidan militsiya kiyimidagi bir yigit unga qarab kulib kelardi.

- Dadam, dadajonim keldilar,-deya qizcha uning bo'yniga osilib oldi. - Bu shokoladlar mengami?

- Ha, asal qizim, sizga.

- Rahmat dadajon!

Ular yetaklashib, hovliga kirishdi. Supada Nigoraning ayasi, buvisi, bobosi va chaqaloq ukasi o'tirishardi. Jamul-jam bo'lib ovqatlanishdi. Idish-tovoqlarni yig'ishtirib yurgan ayasiga «qarashib» yurgan Nigorani dadasi yoniga chaqirib:

- Ona qizim, ertaga mening dam olish kunim. Sizlarni qayerga olib boray?-deb so'radi.

- Arg'imchoqqa!- dedi Nigora qo'llarini havoda aylantirib. -Yana muzqaymoq ham olib bering.

- Juda yaxshi. Bugun barvaqtroq yoting. Ertaga aylangani boramiz...

Ertasi kuni Nigora nonushtadan so'ng dugonalaridan suyunchi olgani ko'chaga chiqib ketdi. Ayasi esa sandiqning ustidagi ko'rpalarni

ag'darib, allanima qidira boshladi.

- Shu ishingizni boshqa kuni qilsangiz bo'lmaydimi?-deya e'tiroz bildirdi dadasi.

- Mana bu chiroyli atlasdan Nigoraga ko'ylak tikib bermoqchiman. Sayrga kiyib borsin,-dedi ayasi va chaqqonlik bilan

QIZALOQ

(Hikoya)

ishga kirishib ketdi...

- Kelin, o'g'lingizning uyqusi kelib qoldimi deyman, injiqlanyapti,-dedi buvisi tashqaridan.-Uxlatib qo'yaqoling, ishingizni keyin davom ettirasiz.

- Hozir oyijon,-dedi ayasi yangi ko'ylakchani stolning suyanchig'iga tashlab. Ukasini uyga olib kirib ketayotganida Nigora deraza tagida qo'g'irchog'ini allalab o'tirardi:

Qo'g'irchog'im Natasha,

Yeb qo'yibdi ko'p kasha.

Endi nima qilamiz,

Do'xtirni chaqiramiz...

O'g'ilchasini uxlatib chiqqan ayasi hovli tarafga qarab:

- Oyijon, Nigoradan bir xabar olib qo'ying, uzoqqa ketib qolmasin, men ovqatga qaray,-deya oshxona tarafga yo'naldi.

- Nigora, hoy Nigora,- deb chaqirgan cha tashqariga chiqdi buvisi. Qum ustida bir to'da bolalar o'ynab o'tirishardi. Lekin ularning orasida qizcha

ko'rinmasdi. Vahimaga tushgan buvi nabirasini izlay boshladi. Bolalardan biri Nigorani daryo tomonga tushib ketayotganini ko'rganini aytdi. Hamma oyoqqa turdi. Kattalar to'rt tarafga tarqalib, qizchani izlay boshlashdi. Ota-onasi-ku o'zlarini qo'yarga joy topolmay qolishdi. Dadasi suv yoqalab har bir daraxtning, o't-o'lanlarning tagini birma-bir ko'zdan kechirib chiqdi. Buvisi biror yerda uxlab qolgandir, degan ilinjda uylarni qidirib chiqdi. Qo'ni-qo'shnilar ham qizchani qidira boshlashdi. Hech qayerda yo'q. Chamasi uch soatlar davomidagi urinishlari befoyda ketdi. Ayasining ko'z yoshlari yuzini yuvib tushar, buva va buvisi, qo'shnilar uni yupatishardi. Shu payt buvisining ko'zi eshik yonida turgan Nigoraning tuflisiga tushib qoldi.

- Tuflisi turibdi-ku, u oyoqyalang hech qayerga ketmasdi,-deya qichqirib yubordi u. Va shiddat bilan uyga kirib ketdi. Shu payt yangi ko'rpalarning ustida bir nima qimirlagandek bo'ldi. Ne ko'z bilan ko'rsaki, nabirasi ko'rpaga o'ranib olib, terlab-pishib uxlab yotibdi... Oxistagina oyoq uchida yurib tashqariga chiqdi va bor gapni aytib berdi. Ayasining ko'zidagi yoshlar quvonch yoshlariga aylanib ketdi...

Shu payt ichkaridan Nigoraning qo'ng'iroqdek kulgusi eshitilib qoldi:

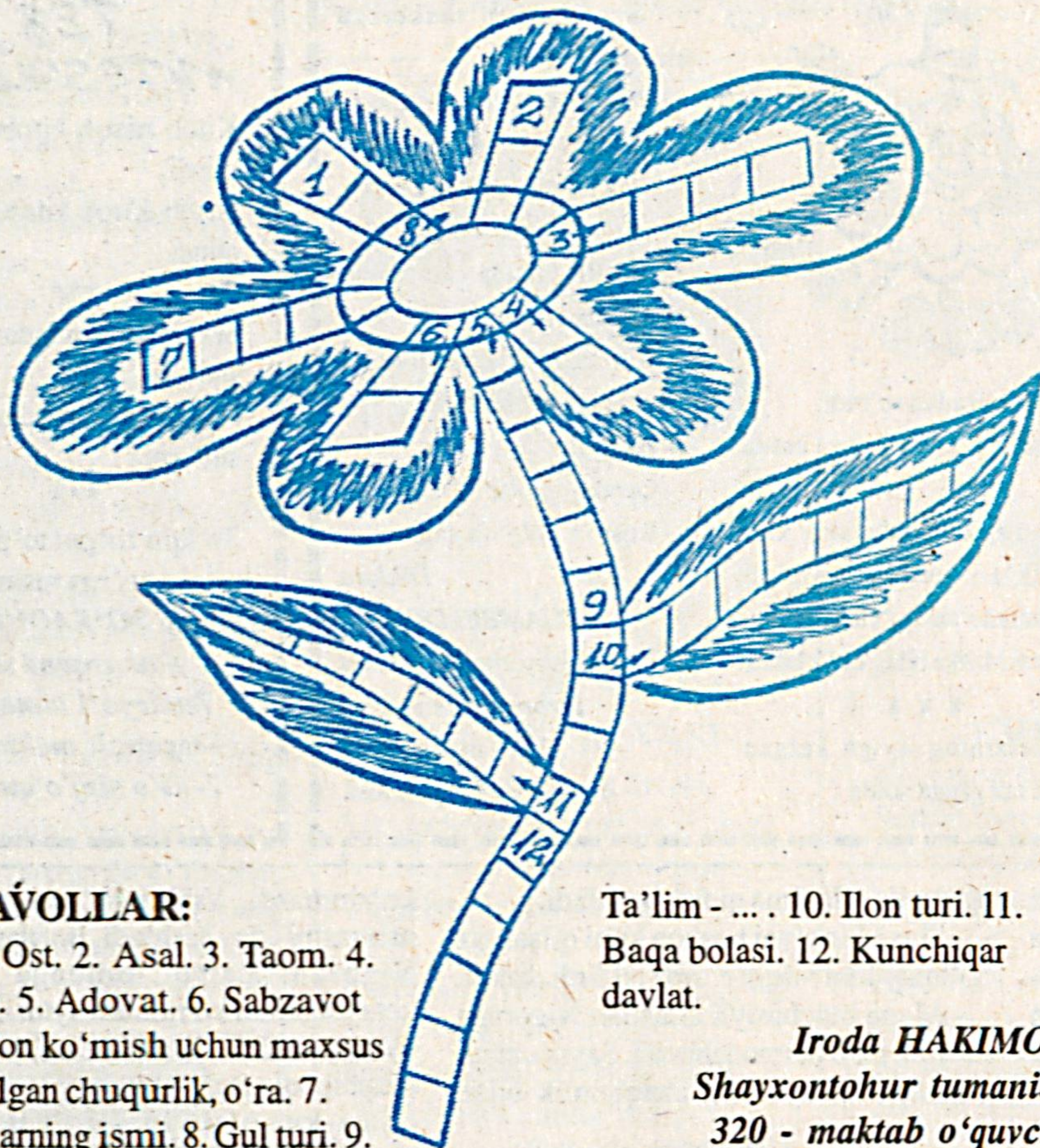
- Ur-re, yangi ko'ylagim bitibdi. Endi arg'imchoqqa boramiz...

Dildora IBRAGIMOVA,

Surxondaryo viloyati,

Termiz shahridagi 1 - umumta'lim maktabning 7 - «A» o'quvchisi.

BO'SH O'TIRMAI, BOSH QOTIR!**SA'VOLLAR:**

1. Ost. 2. Asal. 3. Taom. 4. Uka. 5. Adovat. 6. Sabzavot va don ko'mish uchun maxsus qazilgan chuqurlik, o'ra. 7. Qizlarning ismi. 8. Gul turi. 9.

Ta'lim - ... . 10. Ilon turi. 11. Baqa bolasi. 12. Kunchiqar davlat.

*Iroda HAKIMOVA,
Shayxontohur tumanidagi
320 - maktab o'quvchisi.*

ENG MITTI QUSH

Dunyodagi eng mitti qush bu kalibra. Uning og'irligi atigi 200-300 gramm keladi. U Afrika va Avstraliyada yashaydi.

ENG KICHIK MAMLAKAT

Eng kichik mamlakat bu - Vatikandir. Vatikan aholisini ruhoniylar tashkil qiladi. Ularning soni atigi 150 nafarga teng.

ENG INGICHKA VA PISHIQ IP

Olimlarning aniqlashicha, eng pishiq va ingichka ip bu o'rgimchak to'rining ipi ekan. U inson sochidan bir necha o'n baravar ingichka bo'lib, pishiqligi jihatidan oddiy ipdan 20-10 baravar pishiq ekan.

*M. TO'XTAYEVA,
Poytaxtimizdagi 116 - maktabning
8 - sinf o'quvchisi.*

O'RGIMCHAK QONINING RANGI QANDAY?

Hasharotlarning qoni qizil rangda bo'lishini hammamiz bilamiz. Lekin o'rgimchaklar bundan mustasno. Ularning qoni ko'k rangda bo'larkan.

BALIQLARNING ENG KATTASI

Baliqlarning eng kattasi bu kitsimon akuladir. Uning bo'yi 30 metr, eni 6,5 metr, og'irligi esa 2

tonna kelar ekan. Buni qarangki, shunday bahaybat baliq juda beozor bo'lib, suv hasharotlarini yeb, kun kechirarkan.

*Qizlarxon YO'LDOSHEVA,
Toshkent shahar, Mirobod
tumanidagi 214 - maktabning
6 - «V» sinf o'quvchisi.*

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Muassislar:
O'ZBEKISTON
MATBUOT VA AXBOROT
AGENTLIGI,
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI XALQ
TA'LIMI VAZIRLIGI,
«KAMOLOT»
YOSHLAR IJTIMOY
HARAKATI,
«SOG'LOM AVLOD
UCHUN» XAYRIYA
JAMG'ARMASI

BOSH MUHARRIR:
Umida ABDUAZIMOVA
TAHRIR HAY'ATI:
Shuhrat AHMEDOV,
Jamoliddin FOZILOV,
Oynisa
MUSURMONOVA,
Qahramon
QURONBOYEV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir
o'rinbosari),
Po'lat MO'MIN,
Mukarrama MURODOVA,
Tohir MULLABOYEV,
Ergashvoy SARIQOV.

Noshir «Ijod dunyosi»
nashriyot uyi.

Gazeta «Ijod dunyosi»
nashriyot uyi kompyuter
bo'limida terib sahilaladi.
Hajmi A-4, 2 bosma
taboq.
«Sharq» nashriyot-
matbaa aksiyadorlik
kompaniyasida 46.291
nuxsada ofset usulida bosildi.
Korxonalar manzili: «Buyuk
Turon» ko'chasi, 41.
Buyurtma № T-761
Gazetani
Muhabbat MAHSUDOVA
sahifaladi.
Navbatchi:
Feruza ODILOVA

Ro'yxatdan o'tish tartibi
№ 000137
Manzilimiz: 700129,
Toshkent shahri, Navoiy
ko'chasi, 30-uy.

Tel: 144-62-34.
144-63-08